Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036
УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XCII. Ч. 245. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 24-го ГРУДНЯ 1985 — ЦЕНТІВ 25 CENTS — JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, DECEMBER 24, 1985 No. 245. VOL. XCII.

У Бавнд Бруку відбулося Храмове свято

С. Бавнду Брук, Н. Дж. (П.С.). — Храмове свято церков, що їх вірні віддали під опіку св. Апостола Андрія Первозванного, припало в 1985 році на будній день, на п'ятницю, 13-го грудня. Напередодні тут в церкві пам'ятнику св. Андрія була відправлена Вечірня з посвяченням хлібів, а в п'ятницю — Свята Літургія. Саме ж відзначення храмового свята було перенесено на неділю, 15-го грудня, що дало змогу взяти в ньому участь великій громаді вірних.

Соборну архиєрейську Службу Божу відправили владики Блаженніший Митрополит Мстислав і Архиєпископ Володимир, співслужив їм заступник настоятеля церкви-пам'ятника протопресвітер Артемій Селепина. Прислуговували студенти Свято-Софійської Семінарії і іподиякони Юрій Гітайчук і Тарас Руденко та громада вівтарних хлопців.

Слово з нагоди храмового свята виголосив Владика Володимир, поінформувавши водночас вірних про свою недавню місійну подорож до країн Південної Америки та про відбутий у Бразилії Собор Південно-Американської Епархії УАПЦеркви. Після Святої Літургії був відправлений Молебен подяки.

З нагоди храмового свята церкву-пам'ятник заповнили вщерть вірні з ближчих і дальших околиць. Святкову відправу оздобив чудовим виконанням літургійних піснопінь хор церкви-пам'ятника під керівництвом Тараса Павловського.

Активне сестрицтво св. Покрови при церкві-пам'ятнику гостило прихожан і гостей традиційним храмовим щедрим обідом. Учасники ґрапези віддячили Сестрицтву рівнож щедрими дарунками на дальшу корисну працю для всієї Церкви.

Відбулася одноденна виставка в пам'ять Я. Гніздовського

Ню Йорк. — Тут в приміщеннях ґалерії Об'єднання Мистців Українців в Америці, при 136 Друга авеню, відбулася в неділю, 15-го грудня одноденна виставка в пам'ять недавно померлого визначного мистця Якова Гніздовського, що її влаштували спільно видавництво та редакція „Сучасности", Український Музей та ОМУА.

В часі відкриття в полудневих годинах залі ґалерії виповнили вщерть особи українського мистецького світу та української спільноти в Ню Йорку, які прийшли, щоб вшанувати пам'ять мистця. В присутності дружини і дочки Покійного, представників усіх трьох організацій, що були господарями цієї виставки, слово про мистця виголосила проф. Марина Антонович- Рудницька з Монтреалю, читаючи при тому зворушливого останнього листа від Я. Гніздовського.

Відвідувачі мали відтак нагоду зложити свою шану вдові мистця та оглянути виставлених 45 праць Я. Гніздовського, в тому 10 олійних картин та 35 дереворізів, лінорізів та гравюр.

Організатори видали також окремий каталог з автопортретом Я. Гніздовського і редакційною статтею п. н. „Великий мистець", що появилася на сторінках „Свободи" з 16-го листопада 1985 року.

Появився збірник М. Грушевського про В. Антоновича

Ню Йорк (ПС УІТ). — У серії Українського Історичного товариства „Грушевськіяна" (ч. 3, 1985, стор. 60) щойно вийшов збірник праць Михайла Грушевського присвячений життю і творчости В. Антоновича (1834-1908), найвидатнішого українського історика XIX століття і провідного громадського діяча.

Це видання, п. н. „Володимир Боніфатійович Антонович, 1834-1908", містить такі матеріяли: Любомир Винар „До 150-ліття з року народження Володимира Антоновича", обширше впровадження з ядерною характеристикою наукової і громадської діяльности історика, а також зв'язків М. Грушевського з його науковим ментором, з 3 праць М. Грушевського передруковано такі статті і наукові дослідження: „Пам'яті Володимира Антоновича" — промова Грушевського на похороні В. Антоновича з 11 (24) березня 1908 року; „Володимир Антонович — основні ідеї його творчости і діяльности" — студія історика з 1909 року присвячена історіософії і науковій діяльності В. Антоновича; „З соціяльно-національних концепцій Антоновича — наукова доповідь читана М. Грушевським на засіданні Історичної комісії Всеукраїнської Академії Наук в 1928 році. Ця праця є основною у вивченні історіографічних концепцій історика і його ідеології.

Окрему частину видання становить „Причинок до бібліографії В. Антоновича" авторства Дмитра Штогрина і Марка Антоновича, що являється продовженням „Бібліографії праць В.Б. Антоновича і про нього", яка появилася в першому томі творів В. Антоновича в Києві в 1932 році. Покажчик імен закінчує це важливе видання.

Це видання появилося за редакцією проф. Л. Винара, основника і редактора серійного видання „Грушевськіяна" і сьогодні найвидатнішого дослідника життя, діяльности і наукової творчости М. Грушевського. Ціна видання 6.50 дол. Дохід призначений виключно на розбудову Видавничого фонду М. Грушевського при УІТ, який призначений на видання праць М. Грушевського і про нього. Особи, які зложать добровільний даток на Фонд Грушевського, одержать ґратісово це основне видання праць М. Грушевського про одного з найвидатніших українських вчених і громадських діячів XIX століття. Замовлення і пожертви на фонд слід надсилати на таку адресу: Ukrainian Historical Association, Hrushevskyj Fund., P.O. Box 312, Kent, Ohio 44240.

ДИРЕКТОР СПЕЦІЯЛЬНОЇ групи в справах боротьби з організованою злочинністю Роналд Ґолдсток повідомив репортерів, що вбитий у понеділок, 16-го грудня „хресний батько" родини Ґамбіно 73-річний Пол Кастеллано не був спроможний більше провадити справи мафії і навіть міг почати співпрацю з поліцією. Як відомо, П. Кастеллано був притягнений до судової відповідальности і його обвинувачувати в кількох десятках злочинів, а його процес міг затягнутися на три-чотири роки. У зв'язку з тим він уже не міг виконувати ролю керівника найбільш впливової ґанґстерської родини в Ню Йорку. „Мафія втрачала гроші. Мафія тратила можливість збагатитися. У багатьох людей були причини позбутися Кастеллано", — сказав Р. Ґолдсток.

Є. Боннер протестує проти спекуляцій преси

Нютон, Масс. — Єлена Боннер, дружина академіка Андрея Сахарова запротестувала перед кореспондентами, що вони на сторінках преси висловили сумніви про стан її здоров'я і заявили, що вона правдоподібно використала нагоду, щоб отримати візу на виїзд до Італії і З'єднаних Стейтів Америки нібито на лікування, а фактично для зустрічі з з родиною.

Спекуляції засобів масової інформації розпочалися після того, як серцеві спеціялісти в Бостоні заявили, що Боннер не потребуватиме хірургічного втручання і її лікуватимуть тільки при помочі медикаментів. Подібно висловились очні спеціялісти в Італії. В листопаді цього року родина висловлювала здогад, що Боннер потребуватиме операцію на серці і з цією метою вона приїде з Італії до ЗСА. Державний департамент, враховуючи хворобу Боннер, видав їй поспішно тримісячну візу, а амбасадор ЗСА в Італії прийняв її особисто на авдієнції. Також Папа Іван Павло II прийняв Боннер на приватній авдієнції, але змісту розмов не подано до публічного відома.

Дозволу на виїзд Є. Боннер за кордон домагалися американські офіційні особи, не згадуючи про довшу голодівку, яку відбув А. Сахаров раніше, протестуючи проти заборони виїзду його дружини на лікування. Дочка Боннер, Тетяна Янкелевіч заявила кореспондентам, що при старанні про виїзд ніхто не вживав трюків чи фальшивих зізнань і тому спекуляції преси були не на місці.

Під час своєї першої зустрічі з кореспондентами Боннер говорила російською мовою, а її протест і звернення перекладав зять Єфрем Янкелевіч. Вона заявила, що її зустріч з пресою треба трактувати, як вислів протесту.

Нагородять статті і листи до редакції

Джерзі Ситі, Н. Дж. — Товариство Українсько-Американських Професіоналістів і Підприємців Ню Йорк-Ню Джерзі проголосило нагороди за найкращу статтю і за найкращі листи до редакції, що появилися в англійській пресі. Це вже третій раз це Товариство проголошує такі нагороди.

Зацікавлені повинні переслати витяті з преси статті чи листи до редакції на адресу: P.O.Box 1928, Nurray Hill Station, New York, N.Y. 10156 або The Ukrainian Weekly, 30 Montgomery St. Jersey City, N. J. 07302 до кінця січня 1986 року.

Жюрі конкурсу складається із ред. Роми Гадзевич, Наталі Павленко і Ксені Рудь.

Нагорода за статтю виносить 250 дол., за листи до редакції встановлено три нагороди у висоті: 100 дол., 75 дол. і 50 дол.

За ближчими інформаціями можна телефонувати до Наталі Павленко на число: (212) 695-7681.

В АМЕРИЦІ

ВИСТУПАЮЧИ В БІЛОМУ ДОМІ перед сенаторами і конґресменами, які представляють Республіканську і Демократичну партії, президент Роналд Реґен обіцяв зміцнювати обороноздатність країни і заявив, що закон про збалансований бюджет повинен бути спрямований на зменшення видатків у непотрібних програмах, а не в обороні. Р. Реґен сказав, що він не хоче, щоб країна вернулася до ситуації, яка існувала в 1980 році. „З того часу, — нагадав Президент, — ми стали сильнішими, ми зміцнили оборону, ми почули впевненість в себе".

РАДА БЕЗПЕКИ ОБ'ЄДНАНИХ Націй одноголосно прийняла резолюцію, яка засуджує всі акти захоплення закладників та викрадення людей і закликає до негайного звільнення всіх жертв викрадення. За резолюцію проголосували всі 15 членів Ради Безпеки, в тому числі Совєтський Союз. Резолюція також закликає всіх членів ОН підписати міжнародні конвенції у боротьбі з захопленням закладників та іншими актами тероризму.

ПОПУЛЯРНІСТЬ КІНОФІЛЬМУ „Рембо", в якому артист Сильвестер Сталлон грає ветерана В'єтнамської війни, що визволяє своїх товаришів з полону, привела до створення в Гюстоні нічної бари-клюбу, названого „Рембо'с". В ньому офіціянтки одягнені у військову форму, є також і кулемет, мішки з піском, маскувальні сітки, а замість стола — військові носилки. Кожний вечір у барі виконується пісня Бруса Спрінґстіна „Народжений в ЗСА". Встановлена в барі апаратура відтворює звуки літака-бомбардувальника. В цей момент бару окутують клуби диму. Кожний вечір у барі буває понад 1,000 осіб.

В НЮ ЙОРКУ ВІДБУЛИСЯ в четвер, 19-го грудня ц.р., похорони провідника італійської мафії Пола Кастеллано дуже скромно та тихо, тому, що кардинал Джан О'Коннор дозволив лише на тиху Службу Божу без присутности труни в церкві, щоб не робити враження, що католицька Церква схвалює злочинство і убивства серед членів мафії.

В РАТУШІ МІСТА НЮ ЙОРКУ попрощали в четвер, 19-го грудня ц.р. Керол Белламі, яка після вісьмох років на пості голови міської ради Ню Йорку відходить, програвши вибори проти мейора Едварда Кача. У прощанні взяли участь всі члени міської ради і всі висловили свій жаль з приводу її відходу, навіть Е. Кач, який завжди був гострим противником К. Белламі.

ПІСЛЯ П'ЯТИ РОКІВ у містечку Скарсдейл виставлено знову публічно у малому парку вертеп, коли Верховний Суд, в якому опинилася справа, рішив, що немає конституційного права заборони виставляти на публічних місцях вертепу, навіть коли частина мешканців не святкує Різдва Христового. В тому випадку проти виставлення вертепу протестували жидівські мешканці Скарсдейлу.

В МІННЕАПОЛІСІ ПЕРЕВЕДЕНО першу операцію для вщеплення штучного серця жінці: Пацієнткою є 40-річна Мері Ланд, яка була критично хвора на вірусову недугу серця і для якої без зміни серця не було виглядів на життя. Штучне серце вщеплено тимчасово, аж буде можна перещепити їй серце іншої людини. Операція відбулася в середу, 18-го грудня, і стан хворої є стабільний.

У ФАРҐО, ПІВНІЧНА ДАКОТА, поховали у четвер, 19-го грудня ц.р. славного грача бейзболу Роджера Маріса, що помер на недугу пістряка на 51 році життя. На похоронних відправах були члени дружини Єнкіс, в рядах якої Р.Маріс змагався з успіхом, встановивши новий рекорд — 61 „говмран" в одному сезоні (1961 рік).

НА ЗАХІД ПРОДІСТАЛИСЯ ДВА ЛИСТИ Й. ТЕРЕЛІ

Лондон (УЦІС). — На Захід продісталося два нові листи Йосипа Тереді російською мовою, повний текст яких передаємо в перекладі українською мовою. Щодо самого Йосипа Тереді — це загальновідомий для української діяспори український патріот і релігійний діяч, а зокрема він відомий зі своїх численних публіцистичних статтей на релігійні та національні теми в „Хроніці Католицької Церкви на Україні". В серпні 1985 року був засуджений на чергових 7 років каторги в концтаборах та 5 років заслання. Так що з тим останнім засудом він буде каратися разом біля 30 років.

Текст двох листів Й. Тереді до дружини і дітей:

Слава Ісусу!

Добрий вечір, милі мої дівчатоньки і Павлик!

Учора 21.2 відправив лист: міняли макулятуру і вдалося закинути у камеру зошит. В камері брудно, заїдають воші — пополудні поведуть на пропечення. Люди сплять на підлозі, на столах, від сміття й диму нема чим дихати. На вікнах поставили внутрішні ґрати, а за ними щити і ґранчасті вікониці.

Вже давно у совєтських в'язницях сонце і свіже повітря видають грамами: на прогулянку виводять тільки на 15 хвилин. Наглядач каже, що не встигають виводити, спати нема де, „а вам прогулянку давай". Казав мені Осьмак в Ужгороді, що у Львівській в'язниці яблуку нема де впасти, але я не сподівався бути у Львові. Перед відправкою підполковник Корсун наказав передати мені, щоб я подумав. Думаю...

Пам'ятаєш, після того, як я втік 15-го листопада і тих подій, що сталися опісля, я їздив 14-го січня до Ужгороду на зустріч з кагебістами. Були поставлені умови: з нашого боку — припинити видання „Хроніки", а з їхнього — звільнення ув'язнених із в'язниць і таборів. Зустріч відбулася в готелі „Закарпаття" у кімнаті ч. 52. На зустріч прийшли підполковник М.М. Дзяшко і капітан, прізвища якого не пригадую. Принесли вони із собою два числа „Хроніки Католицької Церкви в Україні" чч.1 і 6. Трафаретні запити: хто, де, коли? Кому і як передавали за кордон? Відповідаю, що я прийшов не на допит, а домовитись про умови звільнення Василя, о. Германа і в'язнів за списком (компромісове рішення). Перший варіянт списку Дзяшко відкинув. Я склав новий, і ти мені вірно казала, що з цього нічого не вийде, їм потрібно інше. Вже в готелі після обіду (обідали разом із Дзяшком і можна було подумати; що ми два колеги) був складений і узгіднений новий список: Рая Руденко, Ірина Ратушинська, Галина Барац, Лена Сенніцкова, п'яту жінку не пригадую, бо її дописав кагебіст. Із чоловіків: кум Павло Кампів, Петро і Василь Січко, Левко Лук'яненко, Юрій Бадзьо, Василь Стус, Михайло Горинь, Гнат Солтис, Марк Ніклус, Анатолій Щаранський, Анатолій Корягин, Віталій Калиниченко, Дмитро Квецько, Ярослав Лесів, один вірмен і один жид за вибором КҐБ. Після цього поїхали за друкарською машинкою, щоб скласти заяву (компромісову), бо я відмовився писати будь-що власною рукою. Привезли. Дзяшко подав мені готову заяву-штамп, сказав прочитати і підписати... Звичайна суча гавкотня. Кажу, що я й сам можу написати, а цю нехай залишать собі на згадку. Після обіду прийшов заступник начальника управління обласного КҐБ підполковник Корсун і почав залякувати, даючи зрозуміти, що я можу сьогодні не повернутися додому. Спитав, чи знаєш ти, що я поїхав до Ужгороду на зустріч з КҐБ? Так, — кажу, — знаю. Після цього Дзяшко взяв список і каже: „Ось цих — Микола Руденко, Василь Стус, Юрій Бадзьо — виключаємо із списку, про них мова буде окремо, а Михайло Горинь — ні! Єдине, що ми для нього можемо зробити, це зняти 5 років і повезти в Ленінград до лікарні . А стосовно тих трьох — заява про розв'язання групи і припинення діяльности. Кума звільнять найближчим часом, а із жінок — тільки українок. Теж саме з чоловіками, крім Петра Січка".

— А чому Січка ні?

— Так він же націоналіст! Ми вам замість „тих жидків" звільнимо із психолікарень 30 осіб. Зрозумійте, що для звільнення із концтаборів такої кількости людей потрібний спеціяльний указ Президіюму Верховної Ради, а це галас. Згоджуйтесь: за одного із цих в'язнів десять із психолікарень, або двох із психов'язниць. Ну? Із кримінальних зон можна звільнити найближчим часом Лесіва, Горбаля, Василя Січко, Чорновола, Солтиса і Хмарука. Але ви мусите підписати наш варіянт заяви і припинити передавати по „голосах".

Я не згодився. Було велике бажання, але їм потрібне було моє розкаяння не тільки через пресу, а також по радіо і телевізії. Я надрукував перший і останній варіянт компромісової заяви: „У зв'язку із створеними обставинами ми (тобто, я, Будзінський і Стефанія Січко) уважаємо можливим розв'язання ініціятивної групи. Дальші тертя і конфлікти між католиками і владою узгіднювати без втручання третьої сили. Також припинення випуску „Хроніки Католицької Церкви в Україні", ще не означає, що ми пориваємо із нашою церквою". Прочитали. Корсун сказав, що така заява не підходить. Тоді я взяв листок і хотів подерти. Дзяшко спохватився: „Що ви, нехай буде", — згорнув і поклав у течку. Корсун сидів злий, червоний і почав казати, що він дав слово перед Києвом, що все буде гаразд, а я так підвожу; що Київ на таку заяву не згодиться, а це значить, що мої друзі залишуться у в'язниці.

Дзяшко вийшов, викликав його капітан, і мені чомусь здалося, що мене зараз заберуть. Так воно й було б. Корсун почав вдягатися, а я йому: „Для того, щоб я підписав ваш варіянт, я мушу побачитись з Будзінським і порадитись. Перший крок із їхнього боку — звільнення Павла Кампова. Ні — можете брати до в'язниці". Корсун швидко потелефонував. „Їдьте без мене . Михайлович поїде додому". Повернувся Дзяшко. Я почав одягатися і сказав, що мені б купити Калинці черевички. Навиперед ки радили, де це зробити. В душі я радів, що сьогодні ще встигну додому. Вийшли ми разом. Я взяв таксі і за три години був вдома.

В неділю поїхав у Сваляву на нову зустріч із Корсуном і Дзяшко. Зустріч відбулася у будинку Маргарети Богович по вул. Чапаєва 10. Під час розмови я заявив, що заяву підпишу тоді, коли всі узгіднені за списком будуть на волі. Корсун

(Закінчення на стор. 5)

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ ЗСА повідомив, що Адміністрація президента Роналда Реґена звернулася до керівництва Мальти з просьбою про видачу єдиного, що залишився в живих, терориста Омара Мохаммеда Алі Резака, який разом з іншими захопив 24-го листопада на Мальті єгипетський літак. Пізніше Державний департамент заявив, що він буде настоювати на видачі злочинця лише в тому випадку, якщо йому не будуть пред'явлені обвинувачення і він не стане перед судом на Мальті або в Єгипті.

УКРАЇНЕЦЬ ВИБРАВ СВОБОДУ У ФРАНЦІЇ

Париж. — Агентство Асошіейтед Пресс інформує, що 30-річний українець, якого тимчасово назвали тільки Юрієм Т., скочив у воду із совєтського торговельного корабля „Іван Покровскі" і, припливши до берега в порті Рієн, попросив французькі власті надати йому політичний азиль. Він заявив службовцям французької еміґраційної служби, що перебував захований у дерев'яній скрині на кораблі 10 днів фактично без харчів і води.

Французькі речники підтвердили, що такий факт мав місце і що вони розглядають справу надання Юрієві Т. права політичного азилю. Вміжчасі він перебуває в безпечному місці, його, як кажуть „відгодовують", оглядають лікарі, чи довга подорож не пошкодила його здоров'я і допитують працівники еміґраційної служби.

Під час інтерв'ю втікач сам назвав себе тільки Юрієм Т., побоюючись, що розкриття повного прізвища може спричинитись до посилення совєтського тиску на французький уряд і його родину в Україні.

Юрій Т. заявив, що він зумів пробратися 9-го грудня на совєтський корабель в литовській пристані Клайпеда. Знайомий моряк допоміг йому продістатись на корабель і заховати його у машиновому відділі у підвалі корабля, де зберігаються всякі частини, мішки, скрині тощо. „Я не міг встати, бо був завинений у спальний мішок, я міг тільки лежати. Не їв і не пив з цілком простої причини, щоб не працював організм і я не мусів виходити із спального мішка для полагодження людських потреб".

Юрій Т. заявив речникам еміґраційного уряду, що він походить з антикомуністичної родини в Західній Україні. Україну він назвав „одною з найбільших 15-ох совєтських республік". Висловив надію, що йому вдасться виїхати до вимріяних країн — З'єднаних Стейтів Америки, Канади, або Австралії. На запитання журналістів, чи він не боявся, що його можуть знайти і засудити на довгі роки концтаборів, Юрій Т. відповів : „Я віз із собою дуже ефектовну отруту і у випадку відкриття я був рішений покінчити із собою".

Коли корабель прибув до французького порту Рієн, приятель повідомив його про це і знову ж таки допоміг, щоб він нічною порою непомітно скочив у воду і добрався до недалекого берега.

Юрій Т. говорить дуже обмеженою англійсько мовою, якою він заявив кореспондентам АП, що „моєю мрією було видістатись на Захід".

У СВІТІ

ГЕЛІКОПТЕРИ АМЕРИКАНСЬКОЇ морської піхоти врятували у південній частині Китайського моря 85 осіб з усіх приблизно 200, які перебували на кораблі-поромі, який курсував між островом Паляван і Манілею. Моряки з американської воєнної бази виловили також декілька мертвих тіл, а приблизно 115 осіб все ще зараховуються до „пропавших".

КЕРІВНИК ЕТІОПСЬКОГО комітету допомоги, який був координатором допомоги для потерпілого від голоду населення в його країні, попросив надати йому політичний азиль у З'єднаних Стейтах Америки, заявили працівники Служби іміґрації і натуралізації. Давіт Вольде Ґіорґіс спершу дуже підтримував комуністичний уряд в своїй країні поки не побачив на власні очі надужить, терору, крадежі закордонних продуктів і грошей, зумисного виморювання голодом антикомуністів та інших шикан на які здібні тільки комуністичні тирани.

ВИБОРИ У ФІЛІППІНАХ відбудуться у запляновану часі, тобто 7-го лютого 1986 року, не зважаючи на те, що Верховний Суд мав деякі застереження щодо конституційности позачергового проголошення виборів. Верховний Суд розглядав цю справу на прохання 11-ох організацій, але в опозиційних колах підозрівали, що це є черговий трюк теперішнього президента Фердінанда Маркоса, який, мовляв, побоювався за свою кандидатуру з огляду на велику популярність кандидата на президента Корасон С. Акіно, дружини застреленого в 1983 році лідера опозиції Беніньо Акіно.

В БЕЙРУТІ, ЛИВАН, поширюються злочини, — кажуть політичні спостерігачі. Злочинами, зокрема вбивствами, грабунками підприємств і приватних помешкань тощо не конче займаються ривалізуючі між собою політичні групи. Довга внутрішня боротьба, перехід влади від одної групи до другої, безсильність міліції і урядового війська, породила в цьому розтерзаному місті спеціяльний тип злочинців, які живуть у так званих „міських дірах" і наживаються чужим добром. У зв'язку з цим уряд президента Башіра Гемаєля наказав збільшити число урядової поліції і війська в місті і дав наказ стріляти в кожного на місці, переловленого на злочині.

ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ ГЕНЕРАЛ Дан Шамрон, заступник шефа генерального штабу армії і дуже популярна на Близькому Сході особа, заявив, що Сирія, розмістивши протилетунські ракети на ливансько-ізраїльському кордоні „ґрається з вогнем". Покищо сирійці не вживали розміщених ракет проти ізраїльських літаків, але офіційні особи в Дамаску заявили, що Сирія не буде толерувати полетів ізраїльського летунства над територією Ливану чи іншої країни. Переведені опити в Ізраїлі виказують, що 60 відсотків запитаних думають про недалеку чергову війну Ізраїля із Сирією, може навіть на протязі 1986 року.

РЕЧНИК ОБ'ЄДНАНИХ Націй Дієго Гордовез заявив кореспондентам в Женеві, що він мусів зарядити перерву у переговорах про замирення в Афганістані, у яких беруть участь представники Афганістану і Пакістану, але відсутніми є представники Совєтського Союзу, від якого фактично залежить чи переговори будуть успішними чи ні. Представники згаданих країн заявили, що вони потребують кілька днів часу, щоб пов'язатись з власними урядами і представити їм нові пропозиції ОН.

ПРИБЛИЗНО 1,500 СТУДЕНТІВ у Пекіні цілком зіґнорували пересторогу уряду, заряду міста і поліції, влаштували демонстрацію в університеті хліборобства і протестували відкрито проти присутности на кемпусі військових частин, поганого харчування, обмеження свободи слова. Спонтанні демонстрації відбулися також в багатьох інших містах Китайської Народної Республіки. Покищо уряд не вживав сили проти студентів, а тільки закликає їх припинити всякі страйки, обіцяючи переглянути зажалення студентів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda-USPS (50-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members: $7.50 — 6 months, $15.00 — 1 year. Change of address - $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $7.50 на 6-місяців, $15.00 — на рік: За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Затулювання рота навіть світочам СССР

Коли промову президента Реґена, виголошену до народів Совєтського Союзу, передано в совєтській пресі у значно скороченому вигляді, перепущено крізь сито офіційної цензури, ніхто цьому не дивувався. Говорити голосно про права людини, які повинні бути і яких нема в Совєтському Союзі — на це, очевидно, ані Політбюро ані тим паче КҐБ погодитись не може, але суворе і неграмотне цензурування виступів вірних режимові найвидатніших постатей підсовєтської культури — це вже пахне трагікомедією. Євген Євтушенко — це не академік Сахаров, ані генерал Григоренко, які розчаровувались в комунізмі, пристали до критичного супроти режиму руху і стали самі активними дисидентами. Єгеній Євтушенко — це з-посеред російських письменників не Солженіцин, якому відібрали громадянство за його „Третій Круг" і виявлення жаху ҐУЛаґів — бо це в очах КҐБ смертельний гріх. Навіть „Доктор Жіваґо" Бориса Пастернака міг не подобатися. Але, логічно, здавалось би, що супроти льояльних супроти режиму членів компартії підхід повинен би бути інший. Тут помиляються всі, які покликуються на логіку. Як у Третьому Райху з монопольною партією фюрера, так само в Совєтському Союзі логіка не обов'язує.

Євген Євтушенко має на Заході марку не тільки найвидатнішого російського поета в СССР, але й правовірного комуніста. Тому неначе програмова промова Євгенія Євтушенка на Конґресі російських письменників у Москві 17-го грудня 1985 року була для всього підсовєтського і закордонного світу неначе „кредо" російських інтелектуальних кіл, висловлене не таким-собі сірим робітником пера, але престижевим письменником з прізвищем відомим в межах СССР і поза його межами. Однак в органі того російського інтелектуального світу „Літературная Ґазєта" промова Євтушенка появилася не тільки у значно скороченому вигляді, але й так спрепарована, що затратився її сутніх сенс, затратилася провідна думка. Цією провідною думкою була критика дотеперішньої системи спутування свободи письменників і журналістів, критика системи звітування про дійсність в СССР не за існуючою правдою, а по лінії, смаку партійних проводирів. Цензура скреслила Євтушенкові навіть дуже делікатну й поверховну згадку про „чистку", яку Сталін перевів в старшинському корпусі і про винищення хліборобської верстви при насильній колективізації сільського господарства. Євтушенко навіть не назвав за іменем України з її штучним голодом, тільки натякнув на ту катастрофу, але й цього було забагато. Скреслено йому критику сухого бюрократичного характеру совєтської преси, яка через те є пресою нудною. Скреслено йому навіть відклики на Маркса і Енґельса, які критикували „трусливих бюрократів", які бояться правди. Йому скреслили згадку про Пушкіна, який критикував Достоєвського. Зате напевно з приємністю надрукували його характеристичне для большевиків співчуття „стогонам в'язнів у Чіле", крокодилеві сльози над „руїнами у Бейруті", співчуття жінкам, що демонструють проти британського уряду та жаль з приводу голоду в Етіопії, з промовчанням, очевидно — що головною причиною настання того голоду було уведення в Етіопії комуністичних експериментів...

„Ню Йорк Таймс" надрукував повний текст промови Євтушенка з зазначенням мість, сконфіскованих цензурою. Московський кореспондент „Ню Йорк Таймсу" заінтерпелював Євтушенка у справі тієї цензури, але, очевидно, Євтушенко не є героєм, який зважився би на ствердження, що в СССР найвищий і вирішний голос має КҐБ, навіть супроти світочів російської культури з партбілетами у кишені. — тому не хотів про те говорити.

Критичний голос Євтушенка, хоч як він зодягнений в дипломатичну фразеологічну форму з усіма серпанками і обережним виминанням точок над „і", все ж надзвичайно важливий доказ, що в інтелектуальних колах навіть російського суспільства нуртує глибоке невдоволення існуючою системою, закоріненою від сталінських часів. Євтушенко видно вважає, що прихід до влади Міхаїла Ґорбачова може започаткувати нову відлигу. Покищо нема ніяких познак на таку відлигу. Навпаки, скреслення Євтушенкові всіх тих зворотів і натяків, які вимагають такої відлиги, вказувало би знову, що „всьо будет как было".

Михайло Кучер

ДОЛЯ ДЕМОКРАТІЇ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Демократія — це влада більшости. На практиці демократія — це оборона і охорона меншости перед сваволею більшости. „Більшість" у даному випадку буде „народ" — влада народу. Так є в теорії. Але те, що спостерігаємо кожного дня, щоденна практика заперечує старе поняття демократії.

Сьогодні рішення державного значення робить меншість. Меншості тероризують більшість і реалізують свої вимоги, якщо не демократичним голосуванням (таким шляхом до влади прийшов Гітлер), то терором, бомбами і кулеметами. Згадаймо в Еспанії басків і катальонців, корсиканців і бретонців у Франції, шотляндців у Великобританії. Голосно заговорили меншості у досі спокійній Швайцарії, яким не подобається федеральний устрій.

Голосним є тепер у західній пресі термін „екологія" — забезпечення природи перед знищенням її нерозумною людиною. У Франції такі групи, хоч нечисленні, розхитують неміцну політичну структуру країни. У Західній Німеччині на цілу країну галасують „зелені". Сьогодні галасливі меншини широко вживають „півістини", які відносяться до невеликої групи. А щодо німецьких „зелених", то вони вже обертаються в „червоних". Німецькі „зелені" використовують екологічний протест у соціяльних цілях.

В економіці також постають галасливі групи натиску, які хочуть штовхнути економіку даної країни у бажаному собі напрямі. Професійні союзи, хоч не завжди числом великі, тероризують ціле суспільство страйками.

У середовищі інтелектуалів теж панує меншість, яка „бореться проти системи" і все частіше зиркає на схід. Серед студентської молоді рівнож існує розхристана меншість, яка своїми сумнівами у вартість естаблішменту приписує більшості, себто всім студентам.

Англійська лейбористська меншість стремить захопити владу і скерувати країну в просовєтський бік.

Сталося так, що преса, радіо і телевізія у пошуках сенсації звертають увагу на крикливу меншість, себто на несуттєве, якій надають непомірно велике значення.

Гірше те, що люди некритично і пасивно втікають у „меншість". Це стало характеристичною рисою XX століття. Пересічна людина XX століття не хоче, або не вміє мислити, вона лякається проблем щоденного життя. Це витворює почуття непевности і страху перед життям та віддає свою долю без усякого спротиву „меншості", яка „Щось знає". Втеча у „меншість" звільняє від обов'язку думати і рішати самому. „Вони", меншість, знають краще, тільки треба їм повірити.

У політичних, соціяльних і економічних конфліктах помічається небажання вислухати протилежну сторону, або навіть противній стороні не дають можливість висловитися. У ЗСА це сталося колишньому амбасадорові Америки в ОН. Студенти одного університету, роз'юшені пропаґандою проти „естаблішменту" не дали їй прийти до слова.

Галаслива меншість критикує католицизм, бо він, на її (меншости) думку, не відповідає питанням і завданням сучасности. У Німеччині, що поділена на два світи, втрачають своє значення поняття „нація" і „батьківщина". Тепер старим „націям" у Західній Німеччині загрожують буквально мільйони чужих національно робітників — еспанці, італійці, греки, турки. У Швайцарії вже є промислові округи, населені переважно чужинцями, а західній Берлін найбільш „турецьке" місто у світі.

Тому Західня Европа обернулась у якийсь безкольоровий економічний механізм і все частіше зиркає у бік СССР, з яким живо торгує. Люди, незадоволені капіталізмом як системою і філософією і які не мають інших ідеалів чіпляються марксистської ідеології. Так виникла ідея „комунізму з людським обличчям" в Чехо-Словаччині. І по тому „людському обличчі" переїхали совєтські танки.

Так само хуткою смертю помер „еврокомунізм" — велика надія лівих лібералів 70-их років. Він мав стати синтезою марксистської ідеології і політичного досвіду західньоевропейського капіталізму.

Противники атомових електростанцій у Північній Европі створили групи цілком місцевого значення з наміром переорієнтувати енерґетичну політику своїх держав. І такі „погляди" часто суперечать поглядам більшости. Те саме можна сказати про розміщення атомової зброї. Тут демонстрації „за мир" йдуть одним кроком із статтями в „Правді".

Як таке сталося, чому то більшість покірно терпить тиранію меншости? В Еспанії і Франції баски і корсиканці залякали суспільство терором і шантажем. У північній Ірляндії діє Ірляндська Республіканська Армія, в Італії „Червоні бригади", в Західній Німеччині банди Баадер-Майнгоф. Парляментарна демократія майже скрахувала у Третій і Четвертій французьких республіках. Те саме сталося у Великобританії. Парляментарна демократія, залякана меншістю, втрачає довір'я серед суспільств. Важливі рішення державного характеру приймаються десь — „за лаштунками", групами натиску, „лаббі" в ЗСА, в комісіях міністерств, під натиском професійних

(Закінчення на стор. 6)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Іван Кедрин

Я. Стадник — майстер пастелі

Ярослав Стадник належить до кращих наших мистців середущого покоління, отих „50-тидесятників" з високою мистецькою освітою, дармащо він звиду та за своїми рухами і зацікавленнями куди молодший. Але молодиком він не є і в мистецтві. Студіював малярство у Римі, опісля дістав ступінь маґістра у стейтовому Мичиґенському університеті, де є факультут архітектури і малярства. З індивідуальними виставками їздив не тільки по різних містах Америки, але й мав таку успішну виставку і в Канберра в Австралії, де знайшов собі дружину Уляну. Скаржиться, що один рецензент назвав його буковинцем, переплутавши його рідне село Черногівці біля Збаража з буковинськими Чернівцями...

Малює, як твердить, найрадше олією, але та остання його індивідуальна виставка, яка закінчилася 8-го грудня ц.р., у ґалерії ОУМА в Ню Йорку, була показом його пастель. Товста пастеля, якою орудує Ярослав Стадник (подібно, як Сергій Кіндзерявий-Пастухів), не обсипається, проте всі експонати Стадника на тій виставці — за склом. Було їх аж 61 і всі разом склалися на одну з кращих виставок, що їх можна було бачити в оцій мистецькій ґалерії. Широкий діяпазон тематики - краєвиди в різні пори року, квіти, човни, символічні твори (з них найкраща „Мрія"), є й сполука краєвиду із звірятами (цікавий образ „Серни" у темнозеленому кольориті кріслатих дерев), були й образи втримані в ідилічному настрої (Відпочинок", „В парку", „Теплий вечір"). На думку автора цих рядків, з усіх 61 експонатів найкращою була „Мадонна" — прегарна ікона, кольоритна, стилізований „неовізантинізм". Пастеля — це такий малярський засіб, яким не можна так докладно викінчувати всі подробиці предмету чи уявного образу, як це можна робити олією чи акварелею. Але Я. Стадник майстерно орудує нею, однаково у мертвих предметах, як фігуральних образах („Дівчина в Таґіті", „Дівчата", „Бандурист").

Всі експонати дуже естетичні, „приємні для ока". Тому не дивниця, що на численних образах красувалися вже малі червоні паперові зірки на знак, що знайшовся купець ... Я. Стадник з гумором оповідав авторові цих рядків, як один громадянин. відвідувач цієї виставки, робив йому докір, що він не користується українською тематикою. Забув (чи не знав) той громадянин, що однаково в літературі як мистецтві обов'язує аксіомна правда, що про вартість твору рішає не тема, тільки виконання, — розв'язання проблеми. І не можна ніякому письменникові ані образотворчому мистцеві накидати тему — це виключно його справа, його нахил. Ярослав Стадник має погідну вдачу і пораду — займатися більше патріотичними темами — правильно сприймає, як жарт.

Я. Татомир

СПРОСТУЙМО ІСТОРИЧНІ НІСЕНІТНИЦІ

„Свобода" з 7-го грудня повідомила, що велике американське видавництво „Тайм-Лайф" робить з Києва, у першій, щойно виданій книзі із серії „Бібліотека народів", столицю першої справді „російської держави", що „російський Київ" дійшов до вершка слави за князя Ярослава Мудрого і т.д.

Недавно „Свобода" передала довше інтерв'ю з проф. Павлом Маґочі, на тему Тисячоліття Хрищення України. У тому інтерв'ю проф. Маґочі говорить про кілька інших великих і впливових видань, які трактують Київ, як російське місто, Володимира Великого як російського володаря, який охрестив „Росію" і т.п.

Коли взяти до уваги, що видання „Тайм-Лайфу" є незвичайно популярні в Америці, їх можна знайти, між іншим, у кожній публічній бібліотеці, вплив інших великих видавництв, неприхильну до українства поставу великих, впливових американських часописів і журналістів та телебачення, загальну іґноранцію, що панує на Заході на полі ранньої східньоевропейської історії та потугу московської пропаґанди й ошуканства, ми мусимо усвідомити собі що стоїмо перед великою загрозою, що Москва вкраде нам Тисячоліття Хрищення України, а враз із цим і нашу княжу добу і це буде вже кінець нашого — „сепаратизму".

У цій статті хочемо звернути увагу на один засіб, який ми могли б вжити для успішного інформування загалу Америки й Заходу та, що дуже важливе, для інформування політичних кіл Америки і Заходу, про те що св. Володимир Великий був володарем Руси-України, а не Росії, що Росія була створена „указом" царя Петра Великого, щойно на початку XУIII століття з Московії, що землі, які звемо сьогодні Росією, були у часах хрищення Русі-України дикими полями, заселеними безобличною мішаниною різних диких, переважно неслов'янських племен і т.п.

Таким засобом, незвичайно надійним і вартим нашої найбільшої уваги, були б історичні дані про Тисячоліття Хрищення України, передавані на платних сторінках відповідних часописів і журналів західнього світу.

Ми маємо висококваліфікованих істориків, які можуть приготовити, може при співпраці наших спеціялістів у ділянці інформації, яких ми теж маємо, відповідні, дбайливо опрацьовані, односторінкові історичні інформаційні матеріяли про нашу княжу добу та про хрищення України.

Вжиття цього засобу інформації не виключає, очевидно, інших засобів, що ми їх заплянували, почали вживати чи приготовляємо, таких засобів як наукові конференції, видання відповідних історичних праць про Тисячоліття тощо.

У яких часописах і журналах повинні б бути поміщувані вище згадані історично-інформаційні сторінки? Перш за все у релігійних часописах і журналах, історично-наукових і політичних, зокрема тих, що їх читають провідні політичні кола західнього світу.

Ми часто нарікаємо на те, що велика частина засобів масової інформації (але теж наукові видання) промовчують українські справи і що для того українська правда не може пробитися у західній світ. Так воно у великій мірі і є і цей факт повинен звернути нашу увагу на закуп сторінок у часописах і журналах як на єдиний засіб, який ми можемо вживати без ніяких обмежень для поборювання совєтської „дезінформації" та брехні.

Коли ми купуємо сторінку у часописі чи журналі, ми маємо унікальну змогу вмістити на цій сторінці докладно це, що ми хочемо сказати, тоді коли в нас є бажання і в такому часописі чи журналі, в якому ми це хочемо сказати.

Чи будь-хто буде читати отакі меморіяли, історичні спростування чи інформації на вище згаданих платних сторінках? Є вартим уваги, що меморіялам, спростуванням чи інформаціям на платних сторінках можна дати таку форму, яка зацікавлює читача і привертає його увагу. У платних оголошеннях є нормальним і зовсім не вражає, коли, користуючись різними механічними засобами зацікавити, привернути увагу читача, таких, наприклад як наголовок чи поодинокі гасла передані дуже великими літерами і т.п.

Маємо надію, що наш славний Гарвард або якась наша інша інституція зацікавиться вищезгаданим засобом і що вкоротці, на початок ширшої кампанії, прочитаємо в одному чи більше часописах чи журналах спростування на фальшування нашої історії, що його поповнило видавництво „Тайм-Лайф".

Може було б доцільним, щоб текст згаданих сторінок виготовив наш Гарвард чи спеціяльна комісія наших істориків, а фінансування закупу сторінок у часописах і журналах узяли б на себе різні наші організації, товариства, фінансові інституції і т.д.

Володимир Баран

Виставка Х. Сеньків в Дітройті

Мистецька творчість Христини Сеньків — це наявний доказ можливости виявити свій мистецький талант у двох, цілковито протилежних, напрямках. На її виставці в Дітройті ми побачили ряд картин призначених цілком виразно для дітей. Це розкішні, можна сказати, в наївному, реалістичному стилі мальовані постаті святих, добре відомих нашим дітям як св. Юр, св. Миколай, Ангел Хоронитель, мальовані з великим багатством нетіньованих кольорів, що робить їх живими і приманчивими. Ясне, відверте, щире обличчя, невинні очі, серйозність зосередження хлопця, що із запаленою свічкою чекає на посвячення пасхи, усміх дівчинки і хлопчика — щасливі під крилами ангела-хоронителя, виразність чистих, основних барв та двовимірність рисунку, викликають враження безпосередньої близькости. Ця своєрідна простота композиції промовляє до психіки дитини в легкий, сприятливий спосіб. Вплітаючи в ці картини поодинокі букви, вона чинить їх рівночасно поучаючими.

У серії чисел Христина Сеньків уживає мотивів із звіринного світу, вибираючи такі, які дітям найбільш відомі як метелики, жуки, пси і коти. Їх кількість відповідає числові, нарисованому в долішній частині картини. Звірята приманчиві своїми погідними, а то і веселими поставами, зацікавлять дітей, які, хоча може і підсвідомо, не тільки відчують естетичну приємність, але рівночасно поглинуть у себе корисний, навчальний процес. Немає в цих картинах наявної тенденції викликати специфічну настроєвість, є виразне бажання підкреслити їх ужитковість. Це успішне, бо непомітне впровадження дітей в світ естетики щоденного життя, заключає в собі важкий виховний елемент. Під тим

(Закінчення на стор. 6)

Пиліп Ван Дорен Стерн

НАЙВИЩИЙ ДАР

(З англійського переклала Любов Коленська)

III.

— Чи може в нього був брат Артур?

— Арт? Певно, що так. Але нам не відомо, де його брат подівся. Це на нього фатально вплинуло. А яке сумне і тяжке життя його дружини. Він одружився із дуже милою дівчиною.

І Джорджом знову струснуло почуття потапаючого...

— З ким він одружився? — хрипким тоном домагався він відповіді. — Вони обидва — він і Арт залицялися до Мері.

— Із дівчиною, що називалася Мері Тачер, — сказав Сильва. — Вона живе вгорі вулиці, на самому горбку, зараз по цьому боці, що церква,.. Гей! Куди ж ви йдете?!

Та Джордж прожогом метнувся з бюра. Він промчав повз порожні забудування банку і скрутив вгору вулицею у напрямі пагорба. Спочатку він задумував піти просто до Мері. Цей дім вподлизу церкви дав їм її батько у весільному подарунку. І зовсім природно, що коли Арт одружився з Мері, дім припав йому. Джорджові теж цікаво було знати чи є в них діти. І в цій хвилині прийшло до нього зрозуміння, що йому ще не пора зустрічатися з Мері. Натомість він вирішив відвідати своїх батьків, а там довідатись про неї дещо більше.

У вікнах битого бурями і вітрами домику, горіли свічі, а на обрамівці скляних фронтових дверей висів різдвяний вінок. Джордж підвів засув, голосно ним клацнувши. Від веранди відокремилась тінь, і собака, люто гавкаючи, кинулася вниз по сходах.

— Бравні! — кликнув Джордж. — Бравні, перестань! Хіба ти мене не знаєш?

Та собака, скажено гавкаючи, далі на нього наступала. На веранді засвітилося світло і вийшов батько Джорджа, прикликаючи до себе собаку. Він мусів притримувати собаку за нашийник, коли Джордж із усією обережністю повз них проходив. І Джордж завважив, що батько... не пізнав його.

— Чи я застав пані дому? — він поспитав.

Батько його вказав на двері:

— Прошу, заходьте, — звернувся він ввічливо до Джорджа. Я лиш припну на ланцюг собаку. Іноді на вид чужих вона просто скаженіє.

Мати його, яка чекала в передпокої, — безсумнівно теж його не пізнала. Джордж відкрив скриньку із зразками щіток, вийнявши першу, що попала йому під руки:

— Добрий вечір, вам пані, — ввічливо він сказав. Я... продавець від Світової Чистильної фірми. Як зразок, ми зовсім безкоштовно роздаємо щітки. Тут ніяких немає зобов'язань, — і голос його запнувся.

Його мати завважила Джорджову незграбність, його збентеження, і усміхнулася:

— Здається, що ви хочете мені щось продати. Та я дійсно не дуже то певна, що мені потрібна будь-яка із ваших щіток.

Та він запевнював її:

— Я нічогісінько не продаю. Це просто... такий різдвяний дарунок від мого підприємства.

До передпокою увійшов його батько, замкнувши за собою двері.

— Чи не зайшли б ви на хвилину до нас і трохи сіли? — сказала його мати. — Вас напевно втомила довга мандрівка.

— Дякую вам, пані, — сказав він. — Дуже радо. — Тоді він увійшов до вітальні і поклав свою торбину на підлогу. Тепер кімната виглядала трохи інакше, але він ніяк не міг збагнути в чому діло.

— Колись і я знав це містечко, — обізвався він. — Пригадую одну дівчину, вона називалася Мері Тачер. Чув я, що вона вийшла заміж за Арта Дженкінса. Ви напевно з ними знайомі.

— О так. Ми добре знаємо Мері, — відповіла його мати.

— Чи в них є діти? — ніби від несхочу він запитав.

— Двоє: хлопчик і дівчинка.

Джордж зітхнув. Він обводив зором вітальню і намагався відгадати, що тут властиво в ній змінилося. На полиці, понад ватраном, висіла обрамована світлина, зроблена в 16-ий рік народження його брата Геррі. І Джордж пригадав собі, як то вони обидва зайшли до фотографічного ательє Портера, щоб там сфотографуватись. Але, яка це була дивовижна світлина: на ній була лиш одна особа — ...Геррі!

— Чи це ваш син? — запитався він.

Обличчя його матері захмарилось. Вона лиш мовчки притакнула.

— Думаю, що з ним я теж колись зустрічався, — заговорив, вагаючись, Джордж. — Він називався Геррі — чи не так?

Його мати відвернула від нього обличчя, а з її гортані видобувались звуки, начебто щось її давило... Муж обіймив її незґрабним рухом і поклав руки вздовж її рамен. І голос його — завжди лагідний і ніжний, раптом став шорстким:

— Ви не могли його зустрічати. Він помер уже давно. Цього самого дня, коли зроблена ця світлина, він потонув.

І Джордж полинув думками до, якже давнього, серпневого пополудня, коли він і Геррі зайшли до фотографічного ательє. По дорозі додому, вони вибрались плавати. І він пригадав собі, що Геррі тоді вхопив корч. Джордж його витягнув з води, але тоді про це він багато не думав. Та, можливо, що його там взагалі... не було!

— Мені дуже прикро, — сказав він прибитим бідолашним тоном. Думаю, що мені краще вже треба піти. Сподіваюся, що вам подобається ця щітка. І бажаю обоїм „Щасливих Свят". — І знову він повівся як не слід, бо в цій хвилині, коли вони роздумували про свого померщого сина, він побажав їм „Веселих Свят".

Коли Джордж сходив вниз по сходах, — Бравні люто шарпала ланцюгом, супроводячи його відхід оскаженілим гарчанням.

Продовження буде.

МОВА ПРО МОВУ

СТОРІНКИ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

„Денаціоналізація — це така переміна народнього життя, при якій традиція народу, виражена передовсім у мові, переривається або ослаблюється... Не використовуючи вповні своєї мови, цілий народ поволі слабішає і поволі дегенерується на всіх ділянках життя".

Олександер Потебня („Мова і народність")

VII РІК ВИДАННЯ ГРУДЕНЬ 1985 РІК 2 (20)

Роковини великого вченого

Відзначування роковин письменників-клясиків стало у нас уже національною традицією. Багато уваги приділяємо й новішим поетам і письменникам, забуваємо зате часто і про інших навіть дуже визначних діячів нашої культури.

Цього року минає 150 років з дня народження Олександра Потебні, великого українського мовознавця, фольклориста-етнографа й літературознавця, що його твори збагатили не тільки слов'янську, але й всесвітню науку. Діяпазом наукових дослідів Потебні був дуже широкий та різноманітний. Він розглядав проблеми загального мовознавства, слов'янознавства, русистики, україністики, пишучи праці в галузі історичної фонетики, синтакси, семантики, етимології, діялектології, теорії словесности тощо. Багато його новаторських ідей, що здобули йому ім'я лінгвіста-мислителя серед його сучасників, зберегли актуальність ще й донині. Не місце тут давати аналітичний огляд наукових досягнень Потебні, тому заторкнено тільки деякі його фундаментальні праці та зокрема зупинимося над його вкладом в українське мовознавство.

Уже одна з перших праць Потебні „Мисль й язык", написана 1862 р, коли йому було тільки 27 років, піднесла його ім'я в ряди видатних учених. У цьому творі він звернув увагу на зв'язок мови і мислення та показав, що мова має велике значення в формуванні й розвитку людської думки. З роками поширюється коло наукових зацікавлень Потебні, і він вносить нові концепції в науку історичної фонетики, етимології та семантики, розглядаючи історію слів на фольклорному й психологічному тлі. Своїми ідеями в ділянці психології словесної творчости він заслужив на титул творця лінгвістичної поетики.

Монументальна чотиритомна праця Потебні **Из записок по русской грамматике** фактично є граматикою всіх східнослов'янських мов. У ній автор показав процес розвитку мови у зв'язку з розвитком народу. Зміни в синтаксичних конструкціях він пояснив як зміни в людському мисленні. Але перелік досягнень Потебні та його творів з їхніми російськими заголовками не скаже українському читачеві про те, на якій основі маємо право називати його українським ученим. Адже всі його праці, а навіть і більшість своїх листів писав він по-російському, що більше, за принятою тоді в російській офіційній термінології, практикою, Потебня українську мову називає „малорусским наречием". Треба, одначе, пам'ятати, що йому приходилося працювати під тиском російської реакції, яка виявилася себе в Валуєвському циркулярі та Емському указі, якими заборонено друкувати українські книжки та визнавати українську мову окремою національною мовою. Проте думка про українську мову та оборона її окремішности проникала в усі його твори. Це завдячував О. Потебня своєму українському походження та патріотичній атмосфері родинного дому.

Народився Олександер Потебня 22 вересня 1835 р. на Полтавщині в родині „дрібних помісних дворян, які перетворилися в XVIII ст. з козацтва", як пише про те сам Потебня. У родинному домі, де провів він перших сім років свого життя, панувала ще любов і пошана до української пісні, переказів та леґенд рідного краю. Середню освіту здобув у Радомі в Польщі,

(Закінчення на стор. 4)

„МПМ"

Розмови з читачами

I.

Дуже дякуємо п. Лантухові за теплі слова та поетично висловлені думки про Сторінки „МПМ", а також за признання для її редакторів (див. ч. 1 (19). Ми, очевидно, свідомі, того, що Сторінка має неґативи, які частково спричинені трудними умовами, в яких кожний її випуск появляється. Правда, цих неґативів п. Лантух у своєму листі не наводить, за винятком того, що небажаною уважає нашу рекомендацію вважати рівноцінними слова „жАдний" і жОдний" у значені „ні один". (Свобода" з 28. XII. 1984, МПМ с. 2 (18).

За статтейку „'Жадний' чи 'жодний'" ми мусимо вибачитися. Прикрі друкарські помилки, а також відсутність у ній конче потрібних наголосів (які були в манускрипті) роблять її майже незрозумілою. Тому ще раз тут з'ясуємо основні, в ній подані факти та висновки.

В українській мові є два різні за значенням і наголосом але однаково писані слова (тобто ГОМОГРАФИ) — „жАдний" і „жаднИй". Слово „жАдний" означає „ні один", тобто те саме, що й „жОдний". Таке його значення засвідчене в словниках з 1843 р. (Білецький-Носенко), 1893 р. (Уманець і Спілка) та 1930 р. (Голоскевич).

Тепер в УССР слову „жАдний" надають значення „жадібний", тобто того самого значення, що його має російське слово „жАдный". Насправді ж синонімом до „жадібний" є не слово „жАдний", а лише слово „жаднИй". Такий наголос цього слова засвідчений у словниках Грінченка (1907), Голоскевича (1930), Панейка (1941), **Російсько-українському словнику** 1955 р. та в **Словнику наголосів** М. Погрібного (Київ, 1964). Але не знаходимо його у пізніших підсовєтських словниках. Можна, отже, догадуватися, що в УССР у 1970-их роках „виправлено" наголос слова „жадний" в значенні „жадібний", пересуваючи його з дугого складу на перший, на якому воно наголошуване в російській мові. А щоб уникнути плутання ориґінального значення слова „жАдний" — „ні один" із новоуведеним „жАдний" — „жадливий", початкове значення слова названо „застарілим" (див. **Словник української мови,** 1971), а літературним лише його синонім „жОдний". Треба сказати, що цей синонім не є нововигаданий, а це давно відоме українське слово. Воно засвідчене в словнику з 1843 р. (Білецький-Носенко), у словнику з 1860 р. (Закревський) та словнику з 1892 р. (Афанасьєв-Чужбинький). (Уже вищесказане щодо „жадний" і „жодний" стосується також коротких форм цих слів — „жаден" і „жоден".).

На підставі таких джерельних даних у статті пропоновано:

1. Уважати слова „жАдний" і „жОдний" за рівноцінні в значенні „ні один";
2. Синонімом до „жадібний" уважати слово „жажнИй" (як в українській традиції), а не „жАдний" (як в російській мові). (Інші синоніми до „жаДібний" є „пожАдливий", „хтИвий", „жАдливий", жадЕнний", „лАсий".).

Щодо інших заторкнених у листі справ, то ми погоджуємося з п. Лантухом, що помилки у відмінюванні іменників на -сть часто подибуються. Автором і редактором слід пам'ятати, що лише в родовому відмінку закінчене є-сти, а в давальному та місцевому воно — сті. Цю особливість української граматики варто зберегти, як це робить Харківський правопис, всупереч теперішньому (Уфімсько-Київському) правописові, в якому закінчення —сті однакове для усіх трьох відмінків.

Пан Лантух заторкує також преважливу справу мовного пуризму в його екстремній формі. На цю тему напишемо окрему статтю в недалекому майбутньому.

ВІЛАН

II.

У цій рубриці ми розглядаємо мовні питання не лише читачів, що пишуть до **нас,** але і тих, що пишуть **про нас.** У канадській газеті **Новий шлях** (з 22. VI. 1985) є стаття „Мовна дихотомія" д-ра Омеляна Бея, в якій він висловлює свої застереження до деяких слів і висловів, рекомендованих підписаним у колюмні „Мова наших буднів" (Мова про мову. ч. 18, **Свобода** за 28. XII, 1984). Він пише: „У випадку англійського слова „potato chips" автори пропонують незграбне „картопляні сушеники" А як тоді назвати „waffles", „franks", „riceroni", „losagna"? Як, наприклад, передати по-українському слово „прецель"! І далі: „...нас переслідує погляд мовного пуританізму, звідки пряма доріжка до нелогізмів." Очевидно, що у лексиці „зграбне", а що ні — це річ смаку чи уподобання. Але коли йдеться про мововжиток, то шкода, що п. Бей не перевірив усіх тих кулінарних назв у цінному (коло 15 схвальних рецензцій) хоч, на жаль, мало поширеному виданні: Наталія Чапленко, **Українські назви з куховарства й харчування.** Ню Йорк: СУА, 1980.Ось гасла в ньому, що стосуються вищезгаданих слів: КАРТОПЛЯНІ СУШЕНИКИ, або КАРТОПЛЯНІ ПЕЛЮСТКИ... Potato chips; ПЛЕТЕНИК, прецель (нім.), крендель (рос.)...; ВАФЛЯ, вафлі, андрут (зах.)...; ЛАЗАННЯ (іт.)... (При кожному гаслі є короткий опис продукту). Знаю від авторки, що новотвори у цих назвах не видумані на еміґрації, а взяті з видань друкованих в Україні. Редакція МПМ є також проти надмірного мовного пуризму і вважає, що багато кулінарних назв можна запозичити без перекладу (як ось ВАФЛЯ, ЛАЗАННЯ), але там, де українські відповідники вже існують — ми за тим, щоб саме їх уживати.

Далі автор пише: „Слово 'швімки' подається як купальник, хоч в Україні під тим терміном розуміють тих, що купаються. 'Швімки' — є трусики. „Коли б автор був поглянув до найбільше авторитетного щодо сучасного мововжитку в Україні **Словника української мови** (Київ 1970-1980) (СУМ), був би побачив, що слово КУПАЛЬНИК має оба значення — особа, що купається і костюм для купання, а ТРУСИ чи ТРУСИКИ це назва дуже широка, що включає будь-які спортові штанці, купальні штанці та підштанки. Правда, можливо, що кращим і менше двозначним відповідником до місцевого „швімки" є слово ПЛАВКИ, яке СУМ визначує як „короткі чоловічі труси, звичайно для плавання."

Далі у статті мова про пропонований переклад ШЛЯХОВИЙ ЗБІР для анг. toll. Автор пише: „...а 'збір' взагалі нічого не вказує (чи не було в 1943 році „Великого Націоналістичного Збору"?...) „Відповідь: у вже згаданому СУМ слово „збір" має аж 8 різних значень, з яких 4-е є „форма податку" (істор.), а 7-е „зустріч членів якої-небудь організації". Відповідники для toll, які пропонує автор статті: „автоплата", „дорплата" та „дормито"— непереконливі, бо їхнє значення неясне. (як догадатися, що скорочення „дор-" є від „дорожній"?). Термін „шляховий" (чи „дорожній") збір ми не вигадали, а взяли з совєтських словників. Все таки, передумавши справу, ми уважаємо, що переклад слова toll треба уточнити, бо є шляхові оплати за переїзд даною автострадою і оплати за проїзд мостом чи тунелем. Тому для першого роду оплати пропонуємо термін ПЕРЕЇЗНА ОПЛАТА, а для дугого ПРОЇЗНА ОПЛАТА. Загальний же термін буде ШЛЯХОВА ОПЛАТА (аналогічно до ПОШТОВА ОПЛАТА). Далі toll road буде ПЛАТНИЙ АВТОШЛЯХ, а для toll booth можна пристосувати наше давне РОГАТКА (чи РОГАЧКА) або точніше БУДКА РОГАТКИ. Врешті п. Бей гостро критикує МПМ за переклад income tax — ПРИБУТКОВИЙ ПОДАТОК, кажучи, що income це ДОХІД, а не ПРИБУТОК, а ПРИБУТОК це анг. profit. І тут знову треба вдатися до словників. За СУМ слово ПРИБУТОК має оба значення — income i profit, хоч income має ще й другий відповідник — „доход". (Тут правопис російський, бо по-українському треба ДОХІД). Але складений термін income tax треба таки перекладати як ПРИБУТКОВИЙ ПОДАТОК також і за сучасними підсовєтськими джерелами. Цей термін знаходимо в СУМ (під гаслом ПРИБУТКОВИЙ), а **Польсько-український словник** (Київ, 1958) перекладає польське podatek dochodowy (українським — прибутковий податок. Отже гострі авторові закиди, що „коли мовники (треба: мовознавці) вживатимуть такі архаїзми на еміґрації, то замість бажаного об'єднання з батьківщиною в ім'я якої ми буцімто працюємо, створять еміґраційний суржик..." тут, м'яко сказавши, не на місці.

Висновок: Поки висловлювати категоричні твердження і засуджувати, треба слова, що до яких зроджується сумнів, наперед перевірити в авторитетних джерелах.

А. Вовк

Для перекладу анг. слова profit *рекомендуємо слово ЗИСК, яке не є двозначним так як слово ПРИБУТОК. Слова „доходовий" в українських словниках немає, а слово „доходний" СУМ пояснує тільки в сенсі ЗИСКОВНИЙ.*

А. Вовк

ОКОМ ПО ПРЕСІ

(Мовний порадник)

Неправильні слова та вислови надруковано в лапках, а їхні рекомендовані відповідники — великими літерами. Пояснення вжитих скорочень подано в „МПМ" 3 (13) перед списком ч. 1.

СПИСОК ч. 7

„апробата" АПРОБАЦІЯ, СХВАЛЕННЯ,
„аранжеровка" (рос.) АРАНЖУВАННЯ
„біженець" (з рос.) УТІКАЧ, ВТІКАЧ
„витинок" (з газети) ВИРІЗКА, ВИРІЗОК
„витравити (витравляти)" (когось з чогось) (рос.) ВИЦЬКУВАТИ (ВИЦЬКОВУВАТИ)
„вкоротці" (з поль.) НЕЗАБАРОМ, НЕВДОВЗІ
„впрчім" (рос.) ЗРЕШТОЮ; ДО РЕЧІ, МІЖ ІНШИМ
„гласність" (з рос.) ПРИЛЮДНІСТЬ
„дантист" (за рос.) ДЕНТИСТ
„далекойдучий" (з рос.) ДАЛЕКОСЯЖНИЙ
„евфімізм" ЕВФЕМІЗМ
„заступство" (з поль.) ЗАСТУПНИЦТВО
„засудити до 5 років" (з рос.) ЗАСУДИТИ НА 5 РОКІВ
„з тих пір" (з рос.) З ТОГО ЧАСУ, ВІД ТОГО ЧАСУ
„інакомовні книжки" ЧУЖОМОВНІ К., ІНШОМОВНІ К. (інакомовний (рос. і ред.) значить АЛЕГОРИЧНИЙ).
„іноземна допомога" ДОПОМОГА ЧУЖИМ КРАЇНАМ
„карібський" КАРАЇБСЬКИЙ
„Копенгаґа" КОПЕНГАҐЕН
„кріпке здоров'я" ДОБРЕ ЗДОРОВ'Я, МІЦНЕ ЗДОРОВ'Я
„кружок" (організація) (з рос.) ГУРТОК, КОЛО,
„круз" (анг. cruise) КРУЇЗ
„лейтенант" ПОРУЧНИК або ПІДПОРУЧНИК, ЛЯЙТЕНАНТ
„льосувати" (з поль.) ТЯГНУТИ ЖЕРЕБОК
„маємо шану запросити" МАЄМО ЧЕСТЬ ЗАПРОСИТИ (бо МАЄМО ШАНУ значить НАС ШАНУЮТЬ)
„меншина" МЕНШІСТЬ
„миш" (зах.) МИША
„морські чайки" (для анг. gulls) МАРТИНИ
„морґедж" „мортґедж" (анг.) ГІПОТЕКА
„наколи" ЯКЩО, КОЛИ
„на перших порах" (за рос.) СПОЧАТКУ, НАПОЧАТКУ
„на протязі" ПРОТЯГОМ
„недописувати" (про погоду тощо) (з поль.) НЕ СПРАВДИТИ НАДІЙ (СПОДІВАНЬ), НЕ ВИПРАВДАТИ...
„нервний газ" (рос.) НЕРВООТРУЙНИЙ ГАЗ
„нечайно" (з рос.) НЕСПОДІВАНО
„окружність" (з рос.) 1. КОЛО, 2. ОБВІД КОЛА
„по відношені до цього" (з рос.) У ВІДНОШЕННІ ДО ЦЬОГО, ЩОДО ЦЬОГО
„понятливий" (з рос.) ТЯМУЧИЙ (ТЯМКИЙ, ТЯМУЩИЙ), КМІТЛИВИЙ,
„посередничати" (з рос.) БУТИ ПОСЕРЕДНИКОМ.
„поступок" (з поль) ВЧИНОК,
„похорони" (одної особи) (з рос.) ПОХОРОН
„приказ" (рос.) НАКАЗ
„противорічити" (рос.) СУПЕРЕЧИТИ, ПЕРЕЧИТИ
„ризико" (з поль.) РИСК, РИЗИК
„розположення" (рос.) РОЗТАШУВАННЯ, РОЗМІЩЕННЯ
„руководитися" (рос.) КЕРУВАТИСЯ
„сищик" (рос.) ДЕТЕКТИВ, СЛІДЧИЙ, СЛІДЕЦЬ,
„стопа процентова" (з поль.) ВІДСОТКОВА НОРМА
„субтельний" СУБТИЛЬНИЙ (від лат. subtilis)
„фарфор" (з рос.) ПОРЦЕЛЯНА
„фундація будинку" (з анг.) ФУНДАМЕНТ БУДИНКУ
„хормейстер" ХОРМАЙСТЕР
„являти собою" (з рос.) ліпше СТАНОВИТЬ (СОБОЮ), БУТИ.

(доповнення)

„підчеркнути" ПІДКРЕСЛИТИ
„поскільки" (рос.) ОСКІЛЬКИ, НАСКІЛЬКИ
„потішаючий" (поль.) ВІДРАДНИЙ, ВТІШНИЙ
„почтівка", „поштівка" ЛИСТІВКА
„предсказання" (рос.) ПРОРОЦТВО, ВІЩУВАННЯ, ПРОГНОЗА
Прикарпаття ліпше ПЕРЕДКАРПАТТЯ
„при таких умовах (умовинах)" ЗА ТИКИХ УМОВ (УМОВИН)
„приміненя" ПРИСТОСУВАННЯ
„прокуратор" (для анг. prosecutor) ПРОКУРОР

(Закінчення на стор. 4)

Олекса Синявський

КОРОТКА ІСТОРІЯ «УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ»

(Передруковуємо із збірника **Культура українського слова,** *ч. I. Київ-Харків, 1931).*

У початку травня 1927 р. президія Комісії взялася підготовляти правописну конференцію, куди постановлено запросити: по-1. усіх призначених і коптованих членів Комісії, по-2. як репрезентантів західньо-укр. земель акад. Ст. Смаль-Стоцького, д-ра В. Сімовича, письменника В. Стефаника, І. Панькевича та представника Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові і по-3. до 40 душ громадських діячів, професорів, учителів з різних місць Радянської України й СРСР.* Таким чином на Конференції малося бути до 80 чоловіка. Як останній момент всеукраїнської дискусії над проєктом Конференція повинна була остаточно виявити голос сучасности і сказати своє авторитетне слово в такій важній і пекучій справі. Відкрилася ця Конференція в Харкові 25 травня 1927 р. і тривала 10 день. Брало участь в ній понад 50 чоловіка, в тім числі з закордонних українських земель акад. К. Студинський та д-р І. Свєнціцький (від Наукового Т-ва у Львові) та д-р В. Сімович (з Праги). Хоч запрошеного представника Закарпаття І. Панькевича й не було, але натомість під кінець Конференції депутат Чехо-словацького парляменту від Закарпаття І. Мондок виступив на ній із привітанням від трудящих мас своєї країни і заявою, що "вами тут ухвалений правопис і затверджений Раднаркомом УСРР буде для нас законом, буде для нас величезним культурним придбанням, що всіх нас об'єднуватиме". Так само і Голова Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові акад. К. Студинський декларував свою і Наукового Т-ва повну готовість приняти правопис, ухвалений на Конференції, і всіляко прищіплювати його в Західній Україні як єдиний і всеукраїнський. І взагалі на цій Конференції д о о с е р е д н і правописно-мовні потяги, бажання порозумітися виявлені були представниками різних земель і різних культурних осередків досить яскраво і рясно, хоч, звичайно, не обійшлося й без боротьби за участь у літературній мові й правописі тих чи інших місцевих елементів.

Почалася Конференція з вступної промови Народнього Комісара Освіти М. Скрипника, де була вказана основна мета і завдання з'їзду. Потім акад. А. Кримський прочитав доповідь "Історія українського правопису" та О. Синявський "Підсумки правописної дискусії" (найголовніше з останньої увійшло в оцю статтю).

Уже з дискусії вияснилося, та й у Комісії це позначилося, що в справі впорядкування й усталення українського правопису й мови найбільше заперечень і суперечок може виникнути в питаннях альфабету, правопису чужих слів і власних імен. Ці теми й на Конференції стали центральними, хоч, звичайно, маючи в своєму складі чимало таких членів, що в Комісії не брали участи, Конференція мусила частенько спинятися і на зовсім уже вияснених для Комісії питаннях, тобто до деякої міри повторити операцію 1 пленуму Комісії (див. угорі).

Особливо довго дебатовано питання про те, чи не перейти на латинський альфабет, хоч власне кажучи це питання і не входило в компетенцію Конференції, якщо стояти на ґрунті постанови РНК з 23 липня 1925 р. Та тільки дискусія та про латинку не була марна, бо багатьом прихильникам латинки дала можливість позирнути на справу з тих боків, з яких вони не хотіли або не могли дивитися, отже багатьох із них і витверезила. Кінець-кінцем, після дуже бурхливих і затяжних дебатів, за введення латинки замість дотеперішньої латинізованої кирилівки, голосувало лише 3. Але на тім справа з альфабетом іще не скінчилася, бо далі дебатували й голосували за паралелізм латинки й теперішньої абетки, за заміну *й* на *j*, за усунення *я, є, ю, ї* зовсім або частково (тобто так, щоб їх залишити після приголосних, але скасувати у початку складу), за скасування літери *ґ*, за скасування *ї*, за введення нових знаків для середнього *л* та білябіяльного *в* і нарешті за нові окремі знаки на означення африкат *дж* і *дз*. Вже сама велика скількість пропозицій змінити альфабет показує на відсутність серйозних підстав переглядати альфабет взагалі, і всі вони кінець-кінцем відпали. Тільки останню з них — про заведення нових знаків для африкат *дж* і *дз* — трактовано з поважнішою арґументацією, але й на цім місці Конференція мусила поступитися перед традицією й залишитися при старім способі означування їх, визнавши, що хоч означити ці африкати окремими знаками й бажано було б, алеж щодо самої форми тих знаків, то суспільна думка ще не спинилася твердо на чомусь одному, щó б можна вже заводити до альфабету.

Не менше дражливим було питання з апострофом. В одному з перших засідань Конференції дуже значною більшістю голосів апострофа були скасували зовсім, але під кінець знов таки значною більшістю голосів відновили цілком, тобто в редакції надрукованого проєкту. Тільки спеціяльно обрана наприкінці Конференції "Комісія для погодження суперечностей в ухвалах Конференції" висловилася була за те, щоб обмежити вживання апострофа, а саме, щоб його не писати зовсім по губних.

З особливою увагою спинилася Конференція на деяких §§ розділу чужих слів. У питанні, як передавати *l* західньо-европей-

*А саме: акад. Дм. Багалія (з Харкова), проф. О. Багрія (з Баку), О. Бадана (з Харкова), проф. П. Бузука (з Менську), письм. О. Вишню (з Харкова), письм. М. Вороного (з Києва), П. Гладкого (з Козина), акад. М. Грушевського (з Києва), педаг. В. Догу (з Києва), педаг. Г. Іваницю (з Києва), письм. В. Кириленка (з Києва), учит. Л. Ковалева (з Донщини), редакт. Г. Коляду (з Москви), виклад. І. Піщину-Мартиненка (з Луганського), проф. Я. Мамонтова (з Харкова), О. Мізерницького (з Харкова), учит. М. Мусія (з Гайворону), проф. А. Музичку (з Одеси), учит. Г. Омельченка (з Кубані), редакт. П. Пеця (з Харкова), виклад. В. Рахинського (з Вінниці), лект. В. Мороза (з Харкова), Д. Ревуцького (з Києва), проф. Є. Рудницького (з Харкова), учит. П. Савицького (з Тульчина), З. Висоцького-Степового (з Харкова), аспір. В. Чаплю (з Дніпропетровського), проф. Я. Чепігу (з Харкова), письм. М. Чернявського (з Херсону), проф. В. Щепотьєва (з Полтави), В. Щербаненка (з Харкова), проф. В. Юринця (з Харкова), проф. Д. Яворницького (з Дніпропетровського), критика Б. Якубського (з Києва), В. Ярошенка (з Києва), представника українського педтехнікума на Кубані і представника з Чорномор'я.

Зважаючи на вагу Конференції для нашого правопису, слід подати реєстр усіх н а я в н и х у ч а с н и к і в її з означенням місця походження їх (за анкетними даними):

1. Бадан О. І., журналіст (Західня Україна).
2. Бойків І. О., педагог (?)
3. Бузук П. О., професор (Бесарабія)
4. Булаховський Л. А., професор (Харків)
5. Висоцький З. Т., журналіст (Дніпропетровщина)
6. Вишня О., письменник (Полтавщина)
7. Волошин Є. К., викладач (Київ)
8. Воронин М. К., письменник (Дніпропетровщина)
9. Ганцов В. М., мовознавець (Чернігів)
10. Гладкий М. Д., природник (Чернігівщина)
11. Гладкий П. Д., учитель (Чернігівщина)
12. Голоскевич Г. К., мовознавець (Поділля)
13. Грунський М. К., професор (Харківщина)
14. Дем'янчук В. К., мовознавець (Західня Україна)
15. Дятлів П. Ю., службовець (Чернігівщина)
16. Йогансен М. Г., мовознавець (Харків)
17. Калинович М. Я., професор (Поділля)
18. Касяненко Є. І., журналіст (Полтавщина)
19. Кириленко В. Г., учитель (Чернігівщина)
20. Кондрашенко С. О., педагог (Дніпропетровщина)
21. Кримський А. Е., академік (Волинь)
22. Ліщина-Мартиненко І. І., викладач (Полтавщина)
23. Мазуренко Ю. П., юрист (Донеччина)
24. Мізерницький О. М., педагог (Холмщина)
25. Мороз В. Б., педагог (Буковина).
26. Музичка А. В., професор (Західня Україна)
27. Мусій М. І., учитель (Західня Україна)
28. Наконечний М. Ф., мовознавець (Полтавщина)
29. Німчинов К. Т., мовознавець (Харківщина)
30. Пилипенко С. В., журналіст (Київ)
31. Плевако М. А., професор (Харківщина)
32. Попів О. І., професор (Харківщина)
33. Приходько А. Т., юрист (Кубань)
34. Рахинський В. Т., викладач (Чернігівщина)
35. Річицький А. А., літератор (Дніпропетровщина)
36. Рудницький С. Л., ґеограф (Перемишль)
37. Савицький П. М., педагог (Західня Україна)
38. Свенціцький І., науковий робітник (Західня Україна)
39. Секунда Т. В., інженер (Західня Україна)
40. Синявський О. Н., професор (Таврія)
41. Сімович В. І., професор (Західня Україна)
42. Скрипник М. О., професійний революціонер (Донбас)
43. Сокопянський І. П., професор (Кубань)
44. Соподкий Н. Л., учитель (Херсонщина)
45. Студинський К. О., академік (Західня Україна)
46. Сулима М. Ф., професор (Харківщина)
47. Тимченко Є. К., професор (Полтава)
48. Ткаченко Б. Д., аспірант (?)
49. Ткаченко Г. В., учитель (Київщина)
50. Чапля В. К., письменник (Дніпропетровщина)
51. Чепіга Я. Т., професор (Херсонщина)
52. Чернявський М. Ф., письменник (Дніпропетровщина)
53. Шумлянський Ф. М., професор (Поділля)
54. Щепотьєв В. О., професор (Полтава)
55. Ярошенко В. Г., мовознавець (Полтавщина)

Видає *ШКІЛЬНА РАДА* при *УККА*

Редагує Колеґія в складі:
Марія Овчаренко, відповідальний редактор, Євген Федоренко та Анатоль Вовк.

Адреса: Educational Council — U.C.C.A.
P.O. Box 391-Cooper Station
New York, N Y 10276-0391

Роковини...

(Закінчення зі стор. 3)

де проживав його дядько, і де він вивчив польську та німецьку мови. Короткий час, бо не цілий рік, провів на науковому відрядженні в Берліні, де познайомився з найновішими досягненнями західноевропейської науки. Більшу частину свого життя прожив у Харкові, де вчився на історично-філологічному факультеті в Харківському університеті. Після оборони маґістерської дисертації став доцентом того ж університету, а після докторської дисертації в 1874 р. — професором російської мови та літератури. Помер у Харкові на 56 р. життя.

Наукові праці П. Потебні, що створили епоху в слов'янському мовознавстві, очевидно, не знані ширшому загалові громадянства, щобільше з ними мало ознайомлені й деякі мовознавці. Хоч про Потебню до цього часу появилися сотні праць, і його твори цитують десятки вчених авторів, одначе синтетичного повного огляду його спадщини ніхто ще з них не дав. Більшість авторів виходить із становища російської мови та із творів Потебні беруть до уваги головно те, що стосується російської мови. Тому „у фільтрі російської науки пропадали й пропадають без сліду всі ті думки Потебні, що для нас українців мають особливу вагу", як пише К. Чехович, автор монографії про Потебню, **Олександер Потебня, український мислитель-лінґвіст** (Варшава, 1931 р.), про яку, очевидно, ні словом не згадують в УРСР.

Відзначуючи 150-річчя з дня народження Потебні, ми повинні усвідомити, що цей світової слави вчений навіть у часах найтемнішої російської реакції, досліджував рідну мову й науковими фактами доказував її окремішність не тільки в новіших, але й в передісторичних часах. В роки, коли Валуєвський циркуляр намагався перекреслити існування української мови зловісним „не було, нет й не будет", О. Потебня науково висвітлив такі важливі процеси в розвитку української мови як перехід давніх голосних **О, Е в І** в закритих складах, та „ять" в І, чого не знають ні російська, ні інші слов'янські мови.

А коли сумної слави російський академік М. Поґодін хотів довести, що до часів татарської навали Подніпров'я з Києвом було заселене великоросами, а українці („малороси") почали поселюватися там аж у 16 ст., то О. Потебня своїми безсторонніми дослідами та наведенням фактів з історичних пам'яток причинився до перемоги наукової правди, хоч у спорі за мову автохтонів Київської Руси безпосередньої участи не брав.

(Продовження буде).

ОКОМ ПО ПРЕСІ

(Закінчення зі стор. 3)

„противенство" (поль.) ПРОТИЛЕЖНІСТЬ
св. Тройця — св. ТРІЙЦЯ
„случай" (рос.) ВИПАДОК
„сторонити" (від кого) ТРИМАТИСЯ ОСТОРОНЬ
„тупик" (в перенос. знач.) (рос.) БЕЗВИХІДЬ, ГЛУХИЙ КУТ,
„цільний" (про постріл) (поль.) ВЛУЧНИЙ
„цільний" (про стрільця) (поль.) ВПРАВНИЙ, ЦІЛКИЙ,
„штука" (для анг. art) МИСТЕЦТВО

А. Вовк

Мовні крихти

У журналику однієї з найновіших штучних мов, що називається ІНТЕРЛІНҐВА, ми знайшли таке речення: "Ukrainiano es quarta lingua in Canada, precedite de anglese, francese e germano". Переклад майже очевидний. Цей зразок показує, що мова Інтерлінґва не трудна до зрозуміння кожному, хто пам'ятає трохи латини, або знає котрусь з головних романських мов.

ПРИВІТ З 85-РІЧЧЄМ

Проф. В. Чапленко

Інж. М. Пежанський

П'ять років тому ми відзначували на сторінках „МПМ" вісімдесяті роковини двох діячів української культури, що багато причинилися до справи популяризації доброї мови у всіх її видах — проф. Василя Чапленка та інж. Михайла Пежанського. Перший, це автор цінних праць з історії нової української мови та дослідник її занепаду в підсовєтській дійності, другий, це ентузіяст термінологічної праці та зберігач термінологічних та інших надбань 1920-х та 1930-х років, знецінених та заборонених тепер на батьківщині.

Про Ювілятів, наших співробітників, писали ми вже давніше („МПМ" ч. 9 і 10). Тому сьогодні дамо слово їм самим, цитуючи, дещо з їхніх писань.

В. Чапленко про правописну справу в діяспорі:

Як же нам бути! Що робити? На мою думку, треба нам ужити певних практичних заходів, що, з одного боку, мали б переконати наших людей у потребі додержуватися харківського правопису, а, з другого — подали б додатковий до нього матеріял, що полегшував би правописну практику наших шкіл і видавництв. А для цього передусім треба б укласти і видати посібник, що я його назвав би „Правописним порадником", а також доповнити і **почати скорегувати Правописний словник Г. Голоскевича.** (Підкр. редакції).

Із статті „До впорядкування правописної практики", **Український самостійник, Грудень,** 1961, стор. 14.

М. Пежанський про мову і молоде покоління в діяспорі:

Щоб сповільнити відставання молодших поколінь від активної української спільноти треба конечно збільшити п р и н а д н і с т ь української мови, культури, обряду, збільшити матеріяльну принадність шляхом творення місць праці в українських установах, також праці в україно-знавчих відділах американських наукових і культурних установах. Для наймолодшого доросту треба змодернізувати плян і систему навчання в українських школах та подбати про вищий рівень учительства. В молодечих організаціях треба настоювати на обов'язковість та посвяту для української справи. Без посвяти ми нічого не діб'ємось.

З машинопису: „Майбутність української мови на поселеннях" (Концепт) Ню Йорк, 1984

З 85-им ювілеєм бажаємо професорові Чапленкові та інженерові Пежанському здоров'я та снаги до дальшої творчої праці та довгого віку.

ВИПРАВЛЕННЯ ВАЖЛИВІШИХ ПОМИЛОК У „МПМ" Ч. 1/19

Скорочення: ш. — шпальта, р. — рядок, зг. — згори, зн. — знизу.
Правильні написання такі:
Стор. 1.

Від редколегії
ш. 1 р. 1 зг. КОЛЕҐІЇ
ш. 1 р. 28 зн. за близько 50 років.

Стор. 2
Власне українські...
(під БАЙДУЖНИЙ) поль. obojętny,
(під БРИЖІ) поль. zmarszczki,
ВАТРА треба ВАТРАН

До історії...
ш. 8 р. 1. зн. сторінок МПМ.

Деякі примітивні народи мають дуже складні і витончені мови. До таких належить мова ескімосів та зулюсів (в Південно-Африканській Республіці). Обидві вони, хоч до недавна ще неписані, мають у словниковому складі по 20-25 тисяч слів. Це багато більше як в ЗСА вживає людина з університетською освітою у щоденному мововжитку.

ВЛАСНЕ УКРАЇНСЬКІ СЛОВА

(Перше продовження)

Визначення „власне українських", чи інакше сказати, „питомо український" або „своєрідно українських" слів було подано в попередньому випуску „МПМ".

Умовні скорочення:
зах.— західноукраїнське;
місц. —місцеве;
поль.—польське
рос. —російське;
син. —синонім/и/.

ВВІЧЛИВИЙ, УВІЧЛИВИЙ
син. ЧЕМНИЙ
рос. вежливый, учтивый
поль. uprzejmy

ВЕЛИКДЕНЬ
рос. пасха
поль. Wielkanoc

ВЕРБОЛІЗ, (род. ВЕРБОЛОЗУ)
рос. ивняк; рокитник; чернолоз
поль. wierzbina

ВЕРВИЦЯ (зах.)
син. чотки
рос. четки
поль. różaniec

ВЕЛЬМИ
рос. весьма, очень
поль. wielce

ВЕРГАТИ
син. кидати, метати (з силою)
рос. бросать, швырять
поль. miotać

ВЕРГУНИ (печиво)
рос. хворост
поль. chrusty

ВЕРЕДУВАТИ
рос. капризничать
поль. kaprysić

ВЕРЕМІЯ, ВЕРЕМІЙ
син.МЕТУШНЯ
рос. суматоха кутерьма
поль. tymult

ВЕРЕТА
син. РЯДНО
рос. дерюга

ВЕРЗТИ (дурниці)
син. ЛЯПАТИ
рос. болтать
поль. pleść bzdury

ВЕРХОВИНЕЦЬ
рос. горец
пол. góral

ВЕРХОВІТТЯ
рос. верхушка
поль. wierzchołek

ВЕРШКИ (молошний продукт)
рос. сливки
поль. śmietanka

ВЕРШНИК
син. їздець
рос. всадник, верховой
поль. jeździec

ВЕСЕЛКА
рос. радуга
поль. tęcza

ВЕЧЕРЯ
рос. ужин
поль. kolacja

ВЕЧІРКА
син. ВЕЧОРНИЦІ
рос. вечеринка
поль. wieczorek, wieczorynka

ВДЯГАТИСЯ
син. ОДЯГАТИСЯ
рос. одеваться
поль. ubierać się

ВЗУТТЯ
рос. обувь
поль. obuwie

ВИБАГЛИВИЙ
син. перебірливий, вимогливий
рос. привередливый, разборчивый
поль. wymagający

ВИКИДЕНЬ
рос. выкидыш
поль. poronienie

ВИКЛАДАЧ, ВИКЛАДАЧКА
рос. преподаватель
поль. wykładowca

ВИЛИЦЯ
рос. скула
поль. kość policzkowa

ВИНО (в картах)
рос. пики
поль. pik

ВИСНАЖЕННЯ
рос. истощение, изнурение
поль. wyczerpanie

ВИСНАГА (електрична)
рос. разряд
поль. wyładowanie

ВИСНОВОК
син. ПІДСУМОК
рос. вывод, заключение
поль. konkluzja,wniosek

ВИТІВКА
рос. затея; шутка
поль. psota figiel

ВИТКИЙ (про рослину)
рос. вьющийся
поль. wijący się

ВИТРАТА
син. видаток
рос. расход
поль. rozchód

ВИТРЕБЕНЬКИ
син. ВИГАДКИ
рос. выдумки, прихоти
поль. zachcianki

ВІДБИВАНКА (зах.).
рос. волейбол
поль. siatkówka,

ВІНЦЯ (род. ВІНЕЦЬ) (краї посудини)
рос. края
поль. brzegi

ВІРШОМАЗ,ВІРШОРОБ
рос. стихоплет, вершеплет
поль. wierszoklet (a)

ВІТАЛЬНЯ
рос. гостинная
поль. salon

ВІТРИЛО
рос. парус
поль. żagiel

ВІТРИЛЬНИК
рос. парусник
поль. żaglowiec

ВНЕСОК (членський)
рос. взнос
поль. wkładka

ВОГНЕГАСНИК
рос. огнетушитель
поль. gaśnica

ВОДЕНЬ (хем. елемент)
рос. водород
поль. wodór

ВОДОГІН (род. ВОДОГОНУ)
рос. водопровод
поль. wodociąg

ВОДОГРАЙ
рос. фонтан
поль. fontanna

ВОДОЗБІРНИК
рос. водонапорная башня, водохранилище, водовместилище
поль. wodozbornik

З НАШИХ БУДНІВ

ЛЕКЦІЯ МОВОЗНАВСТВА

Ми сиділи у вітальні і розважались к у л ь турною розмовою, як звик казати друг Микола Понеділок. А щоб цій культурній розвазі нігого не перешкоджало — господарі вилугили телевізор.

Раптом у сусідній кімнаті задеренгав телефон. Панна Леся спурхнула метеликом з крісла і вибігла, майнувши у повітрі „кінським хвостиком".

— Ма! Це до тебе. З фабрики, — сповістила трішки розгарованим голосом.

Пані господиня встала, сказала: „Перепрошую, я на хвильку", і вийшла, примкнувши за собою двері...

— Мама має свої секрети, — легко посміхнувся тато.

— Які там секрети! — перебила доня. — Мама просто погано по-англійськи говорить та й соромиться, не хоге, щоб ми її гули.

— Я ж кажу: мама має свій секрет, а ти її всипала.

— Чому тато каже „всипала?" — спитав 12-літній, може, синок. — Вона ж мами не „всипала", ані не „висипала". Що це означає?

Господар глянув на мене багатомовно, якби просив вибагення і ш у к а в співгуття.

— Багиш, сину, — сказав, — це таке собі слівце з к р а й о в о г о, кримінального словника, ще з тих давніх гасів, коли твій тато був революціонером і страждав за Україну. Коли, скажім, у тюрмі хтось когось зрадив ги розкрив перед поліцією, тоді казали, що він його „всипав".

— Так і кажи: це був просто „стул піджен!" — доміркувався кмітливий синок. Тим гасом вернулася мама, скінгивши розмову, вся в огнях і рум'янцях...

— Так тебе змугила ця а н г л і й щ и н а ? — спитав тато.

— А щоб ти знав! — зідхнула мама. — П'ять хвилин розмови по-англійськи коштує мені півроку життя.

— Своїм порядком, що за дванадцять років перебування в Америці ти, мамо, вже повинна краще говорити, а не стогнати коло телефону, як на муках! — докоряла доня.

Може були б ми щось більше погули на цю тему, та в тій хвилині вдруге задзвонив телефон, і наша панна Леся кинулась до апарату, замкнувши за собою двері.

— О! Тепер Леська має свій сікрет! — крикнув браток.

— А шкода, що замкнулася. — всміхнувся меляхолійно батько. — Тепер ми погули б лекцію справді перфектної англійської мови. „Кінґс інглиш!" За те вона дістала в клясі першу нагороду...

— По-українськи вона теж добре говорить, — вмішалася мати. — Звигайно так буває: як телефонує до хлопця, то говорить „гефнапів": одне слово по-українськи, друге по-англійськи. Це в них така мода. З товаришкою погинає говорити по-українськи, та лише зійде мова за хлопців — зараз гешуть по-англійськи! Як згадають щось про Пласт ги студентські справи, перескакують на українську мову. А лише спімнуть якогось фільмового артиста — переходять на англійське. І так, як у каруселі.

— Тату! — схопився синок, — я вже мушу йти на сакер - гейм! Прошу кводра на автобус.

— А може ти сказав би по-українськи — йду на футбол?

— Ой, гату! Скільки разів я тобі говорив, що в Америці „футбол" що інше, а „сакер" що інше! Чи ти колись навгишня відрізняти ці дві гри?

— Може, сину, може, — зідхнув батько, витягаюги кводра.

Ікер

Мовні крихти

Одним із слів, що показують чи особа, яка говорить, походить із східних чи з західних земель України є слово РОДИЧІ. Для особи західноукраїнського походження, яка не зовсім задовільно знає літературну мову, РОДИЧІ, — це **батько й мати,** знову ж для тих, хто походить із східних та центральних земель або для тих „західняків", що стараються говорити по-літературному, РОДИЧІ — це **особи споріднені кровно чи через подружжя.** У Галичині їх називають „кревні".

У літературній мові батько й мати разом — це БАТЬКИ, а в творах красного письменства також — БАТЬКО — МАТИ.

Правда, такий стан нашого мововжитку створює деякі неясности: прикметник БАТЬКІВСЬКИЙ може стосуватися як самого батька, так і батька з дружиною. На жаль, немає однослівного українського відповідника для анг. слова parent.

Все таки треба триматися літературної норми і перекладати:
parent батько або мати
parents батьки (не: родичі)
parents' батьківський
relative родич (не: кревний)

Українська народна система називання різних ступенів споріднення дуже складна, може навіть за дуже складна для сучасного вжитку. Мало хто, мабуть знає, і вживає сьогодні такі назви, як — **зовиця, дівер, свість чи своякиня.** Все таки кожний повинен знати поширеніші з них, наприклад, розрізняти слова ТЕЩА (жінчина мати для одруженого чоловіка) та СВЕКРУХА (чоловікова мати для одруженої жінки).

ських мов, надрукований проєкт в цілому стояв на ґрунті "Найголовніших правил українського правопису УАН"; тобто в основу взяв наддніпрянський спосіб передавати *la, lo, lu...* переважно через *ла, ло, лу...*, як також і в питанні про чужомовне *g*, що його проєкт рекомендував у загальних іменнях передавати через *г*. Це саме ті правописні моменти, що чи не найбільше відокремлювали мову Західньої України від мови Радянської України та й взагалі Наддніпрянщини, бо ще й до революції тут здебільшого писали *зоологія* і т. ін. Треба зазначити, що серед членів Конференції було чимало представників закордонних земель українського народу (Галичини, Буковини), і в цих питаннях вони виступали досить одностайно. Настала уперта і затяжна боротьба, і слід сказати, що це було не стільки змагання двох правописно-мовних звичок, як двох культурно-історичних впливів.

Щоправда, арґументація обох течій була досить різноманітна й ґрунтовна, але кінець-кінцем найістотніші мотиви відстоювати свої позиції в обох напрямів полягали в визнанні різних культурних впливів. Так, наддніпрянці, між іншим, доводили потребу писати чужі слова з нем'яким *л* тим, що українській мові властиве "середнє *л*" і що таким чином через *ла, ло...* краще віддавати середнє або европейське *l*, ніж через *ля, льо*, але все ж найважнішим їх арґументом був той історичний факт, що найстаріші европейські запозичення в українській мові були візантійські, сприймалися ж вони тільки з *ло, ла, лу* (порів. старі *прологъ, Платонъ, Лука* і т. ін.). Заперечуючи наявність середнього *л* в західньо-українських говорах, наддністрянці знов доводили, що передавати европейські *la, lo, lu...* українськими *ла, ло, лу* — значить дуже згрубляти ті склади, без потреби віддаляючи такі слова від ориґінальної їх вимови, а йшли ж і йдуть вони головним чином із Західньої Европи, головне ж, що здавна вже і транскрибувалися з *ля, лю...* (порівн. *ляментъ, пляцъ, Люцидарій* в пам'ятках 16 — 18 ст.), навіть і слова грецького походження. Отже стояло питання, яку з традицій — старішу (візантійську) чи новішу (західньо-европейську) визнати істотнішою для української літературної мови. Але питання ще ускладнювалося тим, що спинитися на першому для наддністрянців значило визнати надто велику залежність нашої літературної мови від мови російської, що звичайно сприймає західньо-европейські слова з твердим *л*. Виходило, західньо-европейські слова до нас ішли і мають іти тільки через російську мову, а не безпосередньо. Так само й для наддніпрянців видавалося неймовірним поперероблювати споконвічні наші *ла, ло...* в грецьких запозиченнях на *ля, льо...*, бо в їх очах це значило безоглядно підлягати польщизні. Наслідком довгого ґрунтовного змагання з'явилося дуже непевне і власне значною мірою відповідне до справи голосування: 22 учасники Конференції стояло за *ля, льо...*, 20 за *ла, ло...* і 1 утримався. Очевидно, таку важну справу не можна було вважати вирішеною.

Аналогічно стояла справа й з *г — ґ* в чужих словах, хоч, правда, на Конференції голосувало за те, щоб чуже *g* передавати українським *ґ* значна більшість (26 за *ґ* і 10 за *г*), але це може й випадково, бож власне правопис *г — ґ* і *л — ль...* в чужих словах і з історичного боку і з фактичного ідуть як цілком рівнобіжні.*

Третім досить дискусійним питанням на Конференції, як уже й у Комісії, виступило питання, як передавати групи *-др, -тр,* чи *-дер, -тер* (*театр* тощо). Хоч воно й далеко дрібніше супроти попередніх, але викликало дуже жваві дебати і кілька разів переголосовувалось.

Чимало нападів було й на § 62 (*і — и* в чужих словах), але кінець-кінцем Конференція спинилася на проєкті, унісши тільки ту зміну, що в наростках *-ік, -іка, -ікум, -ічний* писати *і* в тих самих випадках, що у корені тощо.

Згадана вже "Комісія для погодження суперечностей в ухвалах Конференції", зваживши дискусію й наслідки голосування визнала можливим висловитися й про ті найсуперечніші питання правопису чужих слів, а саме "Щодо передачі чужого *l*, доручити редакційній колеґії деталізувати це правило на основі «Проєкту» в напрямку ухвали Конференції" та "Щодо передачі чужого *h — g*, то визнати за потрібне повернутися до «Проєкту»".

Як бачимо, на Конференції проєкт правопису чужих слів у найважніших своїх місцях хоч і не здобув якогось певного вирішення, але зазнав такої критики, що вимагав уже перегляду його в наступній редакції.

Значно змінила Конференція розділ "Правопис власних імен", надто у тих §§, де говориться про форми прізвищ і слов'янських (неукраїнських) географічних назов. Можна навіть сказати, що в цих останніх вирішення справи набуло протилежного характеру супроти проєкту, і коли в останньому щодо цього помітний був нахил до надмірної "українізації" слов'янських прізвищ та географічних назов, то на Конференції стався деякий ухил у другий бік. Але така була воля значної більшости членів Конференції.

Дуже дискусійна справа з формами жіночих українських прізвищ у Комісії, як уже зазначено, на Конференції була розв'язана компромісово.

Звичайно, Конференція внесла чимало ще дрібніших змін і поправок у проєкт, зокрема в граматичну термінологію та § 94, усунувши в останньому чимало технічно обтяжливих розділок.

Коли ми визнали за широкою публічною дискусією ве. значіння для справи упорядкування української літературної мови й правопису, то за Конференцією, звичайно, слід визнати те значіння ще більшим, бо перша власне точилася тільки, сказати б, навколо проєкту, а друга досить часто і розв'язувала правописно-мовні питання. Розуміється, велелюдна Конференція не могла точно вирішити й оформити геть усі питання, це вже видно і з тих побажань "Комісії для погодження суперечностей в ухвалах Конференції", що наведені вгорі. Та й формально вона мала більше директивне значіння, являючи собою власне найвищий організований вияв голосу сучасности. На підставі дискусій і ухвал Конференції за постановою тієї ж Конференції остаточно оформити "Правопис" мала вже президія Комісії. З цієї праці президії починається третій і вже останній етап історії "Українського правопису".

Таким чином президії належало розібратися в спадщині Конференції,* себто застосувати до друкованого проєкту постанови й ухвали її, розв'язавши остаточно ті з них, що не здобули на Конференції повного вирішення. Насамперед слід зауважити, що склад президії (М. Скрипник, А. Приходько, А. Кримський, О. Синявський, С. Пилипенко) щодо найдискусійніших питань на Конференції (правопис чужих слів) майже точно відбивав саму Конференцію, тим то й вирішення цих питань було досить затяжне. Хоч чимало було розходжень і на інших місцях постанов Конференції, та кінець-кінцем на них порозумілися, але довго ніяк не йшлося до порозуміння в отих дискусійних питаннях щодо правопису чужих слів. Ще справа з апострофом у президії не викликала великих розходжень, бо тільки один член твердо стояв на тім, щоб апострофа по губних не писати, решта членів (четверо) погоджувалися на останній постанові Конференції, тобто вважали доцільним повернутися до друкованого проєкту, отже відновити апостроф цілком. Та далеко тяжче було вирішити справу з передаванням европейських *l* та *g*. Коли після довгих нарад і дискусій перед президією стали дві конкретні пропозиції — або повернутися до друкованого проєкту (тобто передавати чужі *la, lo...* через *ла, ло...* з деякими тільки винятками та чуже *g* в загальних назвах передавати через *г*), або прийняти наддністрянський правопис (тобто з *ля, льо...* і *ґ*), то голоси членів президії розбилися так, що, здавалося, питання ці і не можуть бути розв'язані: за першу пропозицію подано 2 голоси, проти — теж 2 і один утримався, за другу пропозицію подано 2 голоси і 3 проти.* Та розходження ці були такого роду, що навіть коли б одна з тих пропозицій і була принята перевагою одного голосу, то ледви чи можна б було вважати справу вирішеною. Треба було і тут знайти розумний компроміс, бо не випадало ж зовсім обминути в правописі такі важні на практиці моменти. І президія той компроміс ізнайшла в формулі, правда, зовсім незвичайній для дотеперішньої літературної мови, але, як це видно і з дискусії на Конференції і з голосування в президії, неминучій і, мабуть, єдино можливій за наших реальних обставин. Адже справа стояла в площі примирення, поєднання двох культурних впливів на український народ і українську мову — старого візантійського і нового західньо-европейського. Знехтувати якийся з них у мові було ще тяжче, ніж відшукати таку правописну-мовну компромісову норму, що на ній погодилися б геть усі. Всім добре відомо, і президія не спускала того з ока, що походження слова — "грецьке" слово і "не грецьке" слово — річ часто важка навіть для спеціялістів-філологів, але все ж не було іншого способу, як визнати, що слова грецького походження, як здавна запозичувані з нем'яким *л* і *г*, так і слід передавати в українській мові через *л* і *г*, слова ж із інших европейських мов із середнім чи м'яким *l* перед *a, o, u* і в кінці складу та *g* передавати *л* м'яким та *ґ*. Хоч як може здатися ця формула штучною й трудною, але принято її в президії о д н о г о л о с н о, бо всі члени останньої пересвідчилися того, що тільки обопільними поступками можна остаточно знищити правописно-мовні розходження і справити нашу літературну мову в одно річище. Звичайно, це вирішення примушує на якийсь час геть усіх без винятку українців дещо переучуватися, бо ніхто ж не звик до такого письма й вимови, як "клясична філологія", "глосологія або лінґвістика", "ґальванографія" і т. ін., і немає сумніву, що деяка неусталеність, вагання у написах і вимові подібних слів буде довгенько, а почасти і завсіди, алеж у правописі чужих слів (та почасти й своїх) деяка неусталеність і вагання властиві усім живим літературним мовам. Життя, певна річ, дещо спростить цей правописний принцип, впроваджуючи, напр., послідовність на початках лише в часто вживаних комплексах грецького походження як *-грам-* (*-граф-*), *-лог-, -філ-* (*програма, графіка, епілог, логіка, філософ, філолог* і т. ін.), алеж кінець-кінцем правопис чужих слів повинні встановляти

*Не слід, звичайно, тільки думати, нібито всі "наддніпрянці" на Конференції стояли за *ла, ло...* та *г*, а всі "наддністрянці" за *ля, льо...* та *ґ*; не раз було й навпаки.

Щойно вживані терміни "наддніпрянці", "наддністрянці", як бачимо, не мали там вузького значіння походження члена Конференції, а значіння належности до тієї чи іншої правописно-мовної течії.

* Стенограми Конференції сягають понад 30 друкованих аркушів тексту.

*Але слід відзначити, що голосовано ці пропозиції не зовсім так, як оце зформульовані вони, бо в кожну з них увіходив іще один спільний пункт: "при умові, що апостроф залишається в обсязі проєкту".

Закінчення буде.

На Захід...

(Закінчення зі стор. 1)

спалахнув, почав загрожувати, а тоді каже, що потрібно доповісти вищому начальству, — це не їм вирішувати. Після цього Дзяшко витягнув якісь папери, де на чистому протоколі вдолині були наліплені три фотосвітлини. „Кого з них знаєте?" — Нікого. Тоді Корсун:

— Звідки ви знаєте, що Черненко був на лікуванні в Солотвині і хто підкинув йому заяву?

— Це не допит! Після павзи:

— Йосип Михайлович, ви дійсно хочете виїхати із Союзу? Для чого писали ізраїльським жидам, ви ж маєте рідню в Еспанії, Італії Австрії, ЗСА, — чому не до них? Крім того, ви могли б виїхати до Чехо-Словаччини: у вас там сім'я, діти, пожалійте дружину, а там ви могли б спокійно жити і писати вірші.

Я відповів, що бажаю виїхати не для возз'єднання із сім'єю, а тому, що совєтська влада не дає мені жити, порушуючи власну конституцію, а нас переслідує тільки за те, що я не бажаю бути москалем, що вимагаю права (ґарантованого конституцією) дотримуватись моєї прадідівської віри.

А те, що я написав урядові Ізраїля, моя особиста справа. Ніде не написано, що туди мають їхати виключно жиди, то демократична держава і приймає всіх переслідуваних з СССР.

— Я вам би не радив цього робити. Відмовтесь від заяви і протягом тижня зможете виїхати до Австрії. Ну? Подумайте? ... Коли дісталися б до своїх зверхників, ви й там би бунтували, а з часом прийшло б розчарування і туга за рідним краєм. Подумайте! ... Якщо хочете, можна жити і в нас. Чому б вам не жити для сім'ї, малювати собі і писати вірші. Хочете, ми вам зробимо місце в Ужгороді — помешкання, праця, там є римо-католицькі храми, ходіть і ніхто вам ніколи й слова не скаже. Нащо вам це уніятство? І з ким ви зв'язали своє життя? Нащо вам Будзінський? Це ж шпигун Ватикану, і його щастя, що він вже старий, а то б ми знайшли йому місце. Вірте, ми вам хочемо тільки добра. І ще одне, що торкається тільки вас: підполковник Дзяшко дав мені надрукований текст заяви, писаної від мого імени, де я я написав про Рауля Валенберґа, є вигадкою від початку до кінця, а сценарій я одержав із закордону.

Я уважно прочитав і спитав: „Чому ви так ненавидите того, хто ціною власного життя спас сотні тисяч, а совєтське КҐБ знищило більше, про що була мова на 20-му з'їзді КПСС? І хіба може мати право українець забути мільйони замучених голодовою смертю украинців у 33-47 рр.? Чому Москва досі не увічнила пам'ять про невинно замучених партією і КҐБ?" Корсун відповів, що уряд СССР вже давно поставив би меморіял жертвам голоду 33 року, але закордоном зчинили такий величезний галас, що вже не можна було піти на це. Корсун гнівно зауважив:

— Тереля, ми можемо все. Ось вам приклад Рауля Валенберґа. Навіть в уряді Швеції є люди, яким спприкрився галас довкола його імени. А ви хто? Нам навіть немає потреби давати вам багато за присудом — вистачить одного року. Але де ґарантія, що вас не заріже який-небудь наш кримінальник? А потрібно буде, так ми вас і в камеру до Рауля Валенберґа закинемо. Ось і помагайте один одному.

— Значить він живий?

— А це так, до слова, — відповів він, заспокоївшись.

Потім розмова перейшла на дім, дітей. Вони ж і додому відвезли. А 8-го арештували, як ти й гадала.

У в'язниці Корсун попередив: „якщо не розкаїшся, то здохнеш і сліду не залишиш".

Львівська в'язниця, камера 132.

Ісусу слава! Слава на віки!

П.С.: Осьмак обіцяв газетку із покаянням Василя, який ніби вже дома, але я, видно, цієї статті не дочекаюся.

21 лютого 1985 року.
(Йосип Тереля)

Слава Ісусу!

Дорогі мої Калинка, Мар'янка, Оленка і маленький Павлик!

Позавчора мене привезли у Львівську в'язницю. В'язниця на місці, порядки тіж самі, тільки люди міняються.

Я у 139 камері, якщо це можна назвати камерою: у туалеті вмурували у підлогу стіл і лавку, і дали нам там жити. Як у писанні комуністів, що всі будуть разом ходити до виходку, і там же разом споживати їжу. Культура розвитку комуністичної моралі проґресує.

Василь сидить у 78 камері (трійник). Про це я дізнався ще 17 лютого. Не знаю нащо мене привезли до Львова, але я здогадуюсь. Заарештували мене 8-го лютого, санкцію на арешт підписав прокурор Фекста, керувало арештом КҐБ і виконавець їх волі Мицода Іван Іванович. 5 лютого я захворів на грипу, горячка була 39.9° С. Під час арешту я заявив, що маю грипу і нікуди не поїду. Чергова медсестра санаторія сказала, що я здоровий і мене можна перевозити до в'язниці.

Мене запхали до „чорного ворона", відкрили згори дверцятко і повезли. Не дали навіть на дорогу ніяких ліків і вночі цілком хворого привезли до ужгородської в'язниці. Посадовили у 5-ту камеру. На мою вимогу медичної допомоги, начальник санітарної частини капітан Павленко відповів, що в них в'язниця, а не лікарня. На допит привели до незнайомої людини. Він назвав себе слідчим Львівської обласної прокуратури — Осьмак Михайло Васильович. Цей садист і провокатор заявив, що якщо я не буду давати показання, то мене не будуть лікувати. Він дав по таблетці аспирини і кальцикса і почав допит який скінчив пізно ввечорі, і в кінці дав ще по таблетці. Хвороба мене так заломила, що ледве дотягнув до свого поверху.

Мої показання не задовольнили „вірних ленінців" і тоді Осьмак припинив давати ліки, а я відмовився від показань. 12-го знову викликали на допит. В кабінеті сидів підполковник Корсун — заступник начальника обласного управління КҐБ.

— Хочеш, щоб лікували — кажи! А ні — то подихай!

— Про що ж говорити, — питаю, — ми вже наговорилися.

— Нам потрібно тільки одне: ви, Тереля, мусите розкаятись. Ви заварили кашу, ви й розхльобуйте. Ясно?

Відповідаю, що ми не нарівні. Для розмови потрібні інші обставини, а у в'язниці я не буду з ним говорити.

— Тереля , ми виділимо вас із Львівської групи і пустимо по ст. 62-64, а це 15 і 5. А ні, — так кинемо у психов'язницю. Лікарі напишуть усе, що ми захочемо, а там один застрик і думати ніколи буде. Дивіться на речі реально. Хто допоміг вашому однодумцеві? Помер, поговорили й замовкли. А Тихий? ... Давайте, дійдемо до згоди, і ви завтра побачите своїх дітей, дружина хвилюється. Ну? Ви гадаєте, що ми когось боїмося? Ми сильні, як ніколи. Але у цей час ми не хочемо, щоб ви сиділи. Це використають західні радіоцентри і всяке бандерівське лахміття. Що у вас спільного з ними? Ми багато чого можемо. Нащо ж жертвувати своїм життям — та ж ви ще й не жили. Пожалійте жінку, дітей. А Калинка весь час кличе „наньо, наньо, ляляй казку", а нанка немає.

Сльоза покотилася з моїх очей. Делікатно залишив самого хвилин на 10. Потім зайшов, дав аспирини: „ „пийте тут, у камері неможна, скажуть, що я приніс". Більше про розкаяння не говорив, питав тільки, як „Хроніка" потрапляє за кордон.

Наступного дня прийшов Осьмак, дав таблетку і почав допит. Зауважив, що майор Богданов із львівського КҐБ казав йому, що я фанатик, а з такими потрібно розмовляти тільки з позиції сили, але він (тобто Осьмак) із КҐБ немає нічого спільного, він працівник прокуратури і не має звички застосовувати тиснення на підслідних.

— А як же розуміти оце видавання по одній таблетці аспирини під час допитів?

— Ви знали, на що ви йшли, отже не нарікайте. Потім додав, що комітет дуже злий на мене і було б краще, якби я знайшов спільну мову з ним, Осьмаком, а то іще перекваліфікують статтю, тоді це буде мій останній термін.

— Мені вже про це казали, відповідаю.

— Ваш начальник Корсун сказав, якщо відмовитесь від розкаяння, то він прикладе всі зусилля аби ви у психв'язниці померли, а якщо ні, то в нас у в'язниці є такі камери, де вас уб'ють самі в'язні. Подумайте!

13-14 лютого робив допит Мицода. Дав спрямовання на судово-психічну експертизу. Я не підписував. Вночі на 16-е мене забрали до львівської в'язниці. Так скінчився перший етап — ужгородський.

Дорога Оленка! Прошу по можливості не проливай сліз. Пам'ятаєш слова Ісуса: „І за ім'я Моє" Марка 13:13. Так, за ім'я Його! І ще — „не думайте, що говорити будете, коли поведуть вас до суду".

Виростуть наші діти, і будуть жити вільні від комуністичних забобонів, ненависти до Христа, до рідного народу. Грати — це ще не в'язниця. І за гратами людина може бути вільною, якщо захоче. Вони програли! Із злістю й ненавистю КГБ всіляко заслонює український католицький рух в Україні.

В середу піду на комісію.

З Богом!
(Йосип Тереля)

„Листи читачів" повинні бути не довші, як одна сторінка машинопису, друкована через два інтервали. Лист повинен торкатися тем, порушених тільки на сторінках „Свободи". Реаґувати слід до десяти днів після опублікування матеріялу. Якщо лист пишеться рукою, то слід писати його чітко і виразно і також з великими відступами поміж рядками. Редакція застерігає за собою право скорочувати листи й виправляти мову, як і скреслювати різкі вислови.

ВСІ УКРАЇНСЬКІ ДІТИ ДО УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ!

Дописи з життя громад, установ, організацій, інституцій чи осіб, включно з посмертними згадками-некрологами, мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали на друкарській машинці і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками і писати розбірливо (дехто розуміє цю вимогу як писання великими літерами, насправді літери мають бути малі, але великі проміжки поміж рядками, щоб було де поправити речення, якщо зайде потреба). Дописи слід надсилати до редакції до десяти днів після описаної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища у своїх матеріялах, не скорочуючи їх. У випадку англійських назв чи прізвищ слід подати їх і по-англійському і по-українському. — Редакція.

Президія Об'єднання Українських Письменників „СЛОВО"
з великим смутком повідомляє,
що в середу, 11-го грудня 1985 р. в Торонто, Канада,
помер після довгої недуги довголітній Член Об'єднання

бл. п.
Володимир Скорупський
ПОЕТ І ЖУРНАЛІСТ

ПОХОРОН відбувся в суботу, 14-го грудня 1985 року в Торонто, Канада.

Пересилаємо щиросердешні співчуття Дружині Марії та Доньці Марті.

Президія ОУП „Слово"

Ділимося сумною вісткою з Приятелями та Знайомими, що в неділю, 15-го грудня 1985 р., з Волі Всевишнього відійшов у Вічність

бл. п.
Ярослав Ощудляк

У глибокому смутку:
дружина — ОЛЕКСАНДРА
дочка — ХРИСТЯ СТАВНИЧА з чоловіком ПЕТРОМ і дітьми СТЕФКОМ І ДІЯНКОЮ
дочка — МАРТА
брат — ІВАН
сестра — ІРИНА в Україні
та ближча і дальша Родина в Америці й Европі

ПОХОРОН відбувся в середу, 18-го грудня 1985 р. з церкви Покрова Преч. Діви Марії в Ню Бранзвик, Н. Дж. на український православний цвинтар св. Андрія у Бавнд Бруку, Н. Дж.

Замість квітів на могилу Покійного, просимо складати пожертви на Український Музей в Ню Йорку або на Пласт.

В світлу пам'ять
нашого Дорогого, Незабутнього
БРАТА, ШВАҐРА І ВУЙКА

бл. п.
ДІОНІЗІЯ СМОТРИЧА

жертвуємо 500.00 дол.
на ГАРВАРДСЬКИЙ ПРОЄКТ ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ.
сестра — КАТЕРИНА БУК з мужем АНДРІЄМ
сестрінниці:
ХРИСТИНА ПЕЛЕНСЬКА з мужем ЯРОСЛАВОМ
ОКСАНА БОГОСЛАВЕЦЬ з мужем БОГДАНОМ і донечкою НАТАЛКОЮ
сестрінок — ЮРІЙ БУК з дружиною ХРИСТИНОЮ і дітьми: ОЛЕСЕЮ І ДАМЯНОМ

В ДВАНАДЦЯТУ СКОРБНУ РІЧНИЦЮ УПОКОЄННЯ
нашого Коханого ЧОЛОВІКА, ТАТА й ДІДУНЯ

бл. п.
Д-ра ІЛЛІ ВИТАНОВИЧА

будуть відправлені
СВЯТІ ЛІТУРГІЇ з ПАНАХИДАМИ
в понеділок, 30-го грудня 1985 року
в церкві св. Юра в Ню Йорку;
в соборі свв. Володимира й Ольги, Чикаґо, Ілл;
в Обителі оо. Студитів, Кастельґандольфо (Рим)

...та живим Тебе зберігаємо в нашій тузі...

ДРУЖИНА, ДІТИ й ВНУКИ

В пошану, складаємо на добродійні цілі $500.00

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДИТИНУ.

ТЕПЕРІШНЯ ОРГАНІЗАЦІЙНА КАМПАНІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ МАЄ НА МЕТІ ЗДОБУТИ В ОСТАННІХ МІСЯЦЯХ ПЕРЕДКОНВЕНЦІЙНОГО РОКУ 1.000 НОВИХ ЧЛЕНІВ. ДОРОГІ ВІДДІЛОВІ УРЯДОВЦІ! ДОКЛАДІМО ВСІХ ЗУСИЛЬ, ЩОБ ЦИМ ОРГАНІЗАЦІЙНИМ УСПІХОМ ЗУСТРІТИ КОНВЕНЦІЙНИЙ РІК 31-ОЇ КОНВЕНЦІЇ, ЯКА ВІДБУДЕТЬСЯ В ДІТРОЙТІ.

Шановні Секретарі та Організатори УНС!

Членська кампанія 1985 року кінчається з 31-им грудня. Тому аплікації нових членів прийматиме Головна Канцелярія тільки до 31-го грудня 1985 року.

Докладіть всіх старань, щоб виконати свої квоти та вислати аплікації вчасно, щоб вони дійшли до Головної Канцелярії не пізніше, як 31-го грудня 1985 року.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ УНС

Виставка...

(Закінчення зі стор. 2)

оглядом, мистецька творчість Христини Сеньків виповняє прогалину в цього роду „практичній" творчості.

Щоби, однак, заінтригувати глядача, вона виставила також ряд абстрактів. Метою мистця, що практикує абстракт, є бажання виявити кольорами якесь почуття, ідею чи думку. Будучи тим самим їх інтимним образом, їх не раз тяжко глядачеві зрозуміти. У Христі Сеньків, монохроматичне тло оживлене рядом прямокутних стовпів. Що чинить їх цікавими, це ніжні переходи з одної відтіні цієї самої барви в другу. Це може нагадувати музичну скалю і через це може збудити бажання як вже не співати, то хоча гомоніти. Оця пісенність є і їх атракцією. Одна монохромічна картина без сюжету. Легко фіолетна барва може уявляти мрійливість моменту. Це відгомін Родченка із 20-их років, чи БрайсаМардена із 60-их років, коли він намалював дві однокольорові картини, називаючи одну Благовіщенням, а другу Розп'яттям.

Христина Сеньків уродженець Торонто, де і здобула мистецьку освіту. Має за собою ряд індивідуальних і збірних виставок, автор ряду статтей на мистецькі теми. Активна в суспільному житті, пластунка, член редакції журналу „Юнак" та його ілюстраторка.

Її надзвичайно успішна виставка тривала від 29-го листопада до 15-го грудня цього року.

Вступайте в члени УНС

Доля...

(Закінчення зі стор. 2)

союзів. Усі ті часто темні сили, узяті разом, доказують, що рядовий громадянин, навіть коли він йде голосувати, позбавлений усіх прав. Теперішня демократія з частими виборами дала і дає можливість активній меншості перемогти у виборах. А байдужа „більшість" навіть лінується прийти на вибори і спостерігає наслідки, сидячи перед телевізійним апаратом.

Сучасний західній громадянин почуває своє безсилля щось перемінити, на щось вплинути, а масова інформація штовхає його в ряди меншості, популярність якої ілюзорна. Телевізія свідомо викривлює дійсність. Ультрарадикали і решта меншин володіють умами тільки завдяки засобам інформації. Тому приходиться говорити про тиранію меншости, яка стремить до влади і часто таку захоплює. Тоді емоції заглушують голос розуму, суспільне, культурне і політичне життя виходить з-під контролі і демократія, якщо стала безконтрольною, обертається в антидемократію.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

П'ЯТНИЦЯ, 28-го ГРУДНЯ 1985 р.

Ню Йорк, Н. Й. Місячні збори Т-ва „Дністер" 361-го Відд., о год. 6-ій веч. в приміщенні Т-ва „Самопоміч" при 98 Друга Авеню. В програмі нарад: звіти Управи, справа організування членів, річні збори і дискусія. Проситься членів взяти участь в зборах та вирівняти залеглість вкладок. — Ів. Яремчук, гол., Ст. Чума, фін. секр.

Увага! Увага!

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ
прийме негайно на різні околиці Америки і Канади

ОБЛАСНИХ ОРГАНІЗАТОРІВ

Постійна праця. Запевнена платня. Соціяльне, життьове забезпечення. Пенсійний фонд. Вакації.

Досвід продажу життьового забезпечення побажаний. Інших перевишколимо. Скористайте з цієї нагоди без ніяких зобов'язань.

ЗГОЛОШУЙТЕСЯ ЛИСТОВНО або ТЕЛЕФОНІЧНО:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
P.O. Box 17A — 30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07303
Тел.: (201) 451-2200.

ПОВІДОМЛЕННЯ Адміністрації „Свободи"

ПОВІДОМЛЯЄМО ВСІ ОРГАНІЗАЦІЇ І ПООДИНОКІ ОСОБИ,

ЩО АДМІНІСТРАЦІЯ НЕ БУДЕ ПОМІЩУВАТИ ЖАДНИХ ОГОЛОШЕНЬ

якщо попередні рахунки

НЕ БУДУТЬ ВИРІВНЯНІ

Окремих листів в тій справі не будеться відписувати.

ВСІ РАХУНКИ МУСЯТЬ БУТИ ЗАПЛАЧЕНІ ДО 15 ДНІВ ВІД ДНЯ ПОЯВИ.

Комітет Оборони Української Спадщини
та
Головний Екзекутивний Комітет Українського Народного Союзу

закликають Вас

СКЛАДАТИ ПОЖЕРТВИ

на його працю та акції для

1. **Поширювання правди про Україну**
2. **Поборювання очорнювання та знеславлювання українців**
3. **Оборони громадянських прав українців**

Пожертви просимо пересилати чеками, або поштовими переказами на:

Ukrainian Heritage Defense Fund
c/o Ukrainian National Association
30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

враз із виповненим вирізком цього заклику.

Просимо подати суму пожертви, своє ім'я, прізвище та адресу

Сума пожертви $ ....

.... ім'я та прізвище

.... число дому, вулиця

місцевість .... стейт .... поштовий код